

Maria, de moeder des Heeren.

<https://hdl.handle.net/1874/353494>

g. l. c.

10

M A R I A, DE MOEDER DES HEEREN.

TWEEDE DRUK.

TE ROTTERDAM,
BIJ M. WIJT & ZONEN,
Drukkers van het Nederlandsche Zendinggenootschap.

N°. LXXVIII.

1855.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1911

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

VOORBERIGT.

Gecommitteerden van het Nederlandsche Zendinggenootschap, tot het opstellen, verzamelen en uitgeven van kleine Stukjes ter bevordering van Evangelische kennis en godzaligheid, ook bij min-geoeffenden; — namelijk: L. DIBBITS, L. MERENS, Predikanten, H. E. VINKE Th. Dr. en Hoogleeraar te Utrecht, J. MOLL, Jacobz. Predikant te 's Gravenhage, J. BRAVE Predikant te Amsterdam en R. ADRIANI, J. J. VAN OOSTERZEE Th. Dr., Predikanten te Rotterdam, overeenkomstig hun

ambt en hunne bediening, dat oogmerk gaarne willende bevorderen, en in uitzigt op des Heeren medewerkenden zegen, bieden het nevensgaande Stukje hunnen landgenooten aan; erkennende intusschen geene uitgave voor echt, dan welke door een hunner, of door de drukkers dezes, onderteekend is.

M. W. J. Stonen

INLEIDING.

De Evangeliegeschiedenis verhaalt ons van vele beminnelijke vrouwen, welke bij en met JEZUS waren, zoo lang Hij hier beneden omwandelde, en zich aan Hem verbonden hebben met eene liefde zoo teeder, zoo sterk en opofferend, als die niet kan zijn, welke alleen uit natuurlijken bodem voortkomt. 't Is zeker opmerkelijk, dat waar in het Evangelie zoo vele bittere vijanden van JEZUS optreden, niet ééne vijandin van Hem gevonden wordt. ELIA heeft geleden door den haat van IZÉBEL. De ELIA voor CHRISTUS stierf door de wraakzucht van HERODIAS. Maar tegen JEZUS heeft zich geen' vrouw vijandig verheven. Zelfs de gemalin van PILATUS, eene heidensehe vrouw, lijdt in den droom om JEZUS' wil, en laat haren man waarschuwen zich toch niet aan Hem te vergrijpen. En bij JEZUS uittogt naar *Golgotha* beklagen Hem *Jeruzalem's* dochters.

Het heeft zijne eigenaardige bekoorlijkheid maar ook zijne groote nuttigheid te staren op die vrouwen, van welke de Evangeliegeschiedenis spreekt. Vooral op haar, die tot JEZUS in nauwe betrekking stonden

of voortdurend Hem vergezelden. En onder die eerstgenoemde verdient zij zeker boven aan geplaatst te staan, die door God was uitverkoren, om de moeder van den Verlosser te worden.

Lezers! op haar wijst u dit boekje, dat u al de bijzonderheden voor den geest roept, die uit MARIA'S leven in de Evangeliën gevonden worden. Niet, opdat gij haar goddelijke eer zoudt bewijzen, gelijk helaas! velen doen in treurige jammerlijke verblindings. Neen, maar opdat gij in haar zoudt zien eene beminnelijke vrouw, in welke CHRISTUS eene gestalte verkregen heeft. Opdat gij van haar zoudt leeren dien ootmoed voor God, het volgen Zijner leiding, dat willig zich overgeven aan Hem, hetwelk het schoonste sieraad des Christens uitmaakt. En bovenal opdat gij de genade Gods zoudt roemen en prijzen, door welke MARIA geworden is die zij geweest is.

Daartoe heilige God door Zijnen Geest de lezing en overpeinzing van dit boekje aan uwe harten!

MARIA, DE MOEDER DES HEEREN.

“Zie, de dienstmaagd des Heeren.”

“Zalig is zij die geloofd heeft: want de dingen, die haar van den Heere gezegd zijn, zullen volbragt worden.”

Lucas I: 38; 45.

HOOFDSTUK I.

MARIA EN DE ENGEL.

Lucas I: 26—38.

Zes maanden zijn voorbijgegaan, sedert de engel GABRIËL in den tempel te *Jeruzalem*, aan ZACHARIAS verschenen was, om hem de geboorte van eenen zoon aan te kondigen. Wederom werd nu dezelfde hemelbode van God uitgezonden, maar niet naar *Jeruzalem* in den tempel. In haar stil vertrek zit eene maagd eenzaam en biddende neder. Op eens omgeeft haar een helder licht. Een engel staat voor haar, met een' liefelijken groet op de gezegende lippen, en met de boodschap, dat zij genade bij God heeft gevonden, en uitverkoren is om de moeder te worden van den Heiland der wereld. Wie is zij, die deze boodschap geldt?

De maagd heet MARIA, wonende in *Nazareth*, eene stad in *Galilea*, en verloofd aan eenen timmerman, met name JOZEF. JOZEF en MARIA beide zijn uit

het geslacht van DAVID, maar geen zweem van koninklijken luister is thans aan hen te bespeuren. Hier is alles vereenigd, wat in menschenoogen gering en nietsbeduidend is. Al wat God doet is klein en gering in de beginselen; maar hoe kleiner en zwakker naar menschelijke maat iets in zijn rijk aanvangt, des te grooter en heerlijker voltooit Hij dit. Hij wil zijnen Zoon op aarde zenden. Nu moet eene maagd uit *Galilea*, de bruid van eenen timmerman, de moeder van dien Zoon zijn. Maagd moet zij zijn naar de belofte (Jes. VII: 14). Maar waarom uit *Galilea*, uit *Nazareth*? Is wel uit *Galilea* een profeet opgestaan (1); en kan uit *Nazareth* iets goeds komen (2)? Zal dan nu van daar voortkomen de eeniggeboren Zoon des Vaders, die in den schoot des Vaders is, die ons alles verkondigt, de Heer, het hoofd aller profeten? Zal dan nu van daar voortkomen het hoogste goed? Ja, zoo zal 't zijn! Gods gedachten zijn niet onze gedachten; zijne wegen zijn hooger dan onze wegen (3). De Messias zal er geboren worden, de groote koning Israëls. Waarom gaat God de voornamen, de koningsdochters van dien tijd voorbij? Dan was de Messias uit een edel geslacht voortgesproten. Merkt op, die alzoo spreekt, Hij zal voortspruiten uit een edel geslacht, de Zone Gods. Het zaad ABRAHAM'S zal een zoon van DAVID zijn. Is 't dan daarom, dat MARIA boven

(1) Joh. VII: 52.

(2) Joh. I: 47.

(3) Jes. LV: 8, 9.

anderen wordt uitverkoren, daar zij is uit den huize DAVIDS? Maar is dat eene verdienste; is 't niet van den beginne vrije genade geweest, dat God ABRAHAM riep naar het beloofde land, en hem de beloften gaf; en dat Hij in volgende eeuwen een' herdersknaap op den troon zette, uit wiens stam de Beloofde voortkwam? MARIA moest uit het geslacht van DAVID zijn, want God is getrouw en waarachtig in hetgeen Hij beloofd heeft. En het is immers zijn woord: "Ik heb eens gezworen, bij mijne heiligheid: zoo ik aan DAVID liege! Zijn zaad zal in der eeuwigheid zijn, en zijn troon zal voor Mij zijn gelijk de zon. Hij zal eeuwiglijk bevestigd worden, gelijk de maan; en de getuige in den hemel is getrouw" (1). Maar van den beginne af door alle eeuwen der beloften heen tot aan den tijd der vervulling, verkiest God vrijmagtig, het zwakke der wereld, opdat Hij het sterke zou beschamen, en wat niets is, opdat Hij hetgeen iets is te niet zou maken, opdat geen vleesch zou roemen voor Hem (2). Wat geheel het Oude Verbond door, met zijne vertroosting en waarschuwingen den menschen wordt gepredikt, wat door allerlei dingen van enkele personen en van het geheele uitverkoren volk ons wordt voor oogen gehouden, dat God uit vrije genade en barmhartigheid tot de menschen afdaalt, dat verkondigt ook aanstonds het Nieuwe Verbond, als er gesproken wordt van de volvoering van den godde-

(1) Ps. LXXXIX: 36—38. (2) 1 Cor. I: 27—29.

lijken genaderaad in de volheid des tijds. Dat zij ons allen tot vertroosting en tot verootmoediging. Tot vertroosting, omdat niemand behoeft te zeggen: mij neemt God niet aan, Hij heeft mij te laag geplaatst, hoe zou Hij mij willen verhoogen? Immers geheel zijn werk, elke roepstem, elke gave zijner genade, alles te zamen, en elk op zichzelf is eene getuigenis dat Hij het nederige verhoogt. Maar daarom zij 't ons ook tot verootmoediging, want alles is van God en Zijne gave. "De broeder, die nederig is, roeme in zijne hoogheid; en de rijke in zijne vernedering" (1).

Met zulk een bestaan, dat alleen God behagen kan, moet niet slechts de genadegave, maar ook hare aankondiging ontvangen worden. Zien wij dit in MARIA. De engel, de eerste vredeboode in het N. V., zegt tot haar; "wees gegroet, gij begenadigde! de Heer is [met u, gij zijt gezegend onder de vrouwen." (2) Omdat de engel verkondigen moet waarop patriarchen en profeten eeuwen door gehoopt hebben, is het als kan hij van blijdschap zijne boodschap niet mededeelen. Hij vertoeft als bij de begroeting en verdiept zich in nadenken over den oneindigen genadezegen, waarvan hij de overbrenger zijn mag. *Begenadigde!* Dat is niet een lof, nog veel minder eene aanbidding en goddelijke vereering van engelenlippen. Neen, daarom spreekt GABRIËL aldus MARIA aan, opdat reeds de groet dien zij hoort haar een

(1) Jac. I: 9, 10.

(2) Lucas I: 28.

licht doe opgaan over hare aanstaande bestemming. *De Heer is met u.* Zij is niet verlaten en vergeten in haren geringen staat. De Heer ziet haar aan, niet omdat *Hij* iets goddelijks in *haar* vond, maar omdat *zij* bij *Hem* genade had gevonden. Geen woord hier van verdienende heiligheid of van waar-digheid, die zij in zichzelf had. Het is genade van den beginne af. Daardoor is zij gezegend onder de vrouwen.

En nu, slaan wij MARIA gade bij de groetenis des engels. Juicht en jubelt zij; prijst zij zichzelf zalig om het woord van den hemelbode? Valt zij hem in de rede om te vragen, wat hij bedoelt, wat over haar besloten is? O neen — zij wordt zeer ont-roerd. Geen woord komt over hare lippen; zij overlegt bij zichzelf, hoedanig deze groetenis mogt zijn. Zij waagt nauwelijks het oog op te heffen. Ziedaar het beeld des eenvouds en demoeds. Zoo moet de mensch gezind zijn als de glans van den hemelschen rijkdom in de nederigheid zijner aardsche armoede zijne stralen werpt. God heeft ons eerst liefgehad. Hij laat ons zijnen vredegroet brengen en het bewijs zijner gunst, dat Hij met ons zijn en ons tot zijne gezegenden maken wil. Als men dat regt verstaat en behartigt, hoe kan 't anders of men moet ontroeren over zulk eene blijde boodschap, die al ons denken overtreft en den mond doet verstommen. Ja als de eeuwige God met ons zijn wil en onze redder wil worden, dan is alle menschen-

taal te zwak; wij kunnen dan slechts aanbidden in sprakeloozen eerbied.

In *eerbied* ja, maar niet in *vrees*! Daarom laat diezelfde God, die zijne nabijheid verkondigt, alle vrees van ons weren en ons lokken met de uitnemendheid zijner gave. "Vrees niet, MARIA gij hebt genade bij God gevonden." (1) Zoo spreekt de engel op liefelijk geruststellenden toon. Waar vreeze is, is pijn, en hier moet slechts blijdschap zijn en vreugdevolle dankbaarheid. Daarom wordt nog eenmaal verzekerd: gij hebt genade bij God gevonden. De deur tot het geloof is het besef van Gods goedheid. Wie bij God genade vond, dien maakt God ook eere waardig; en dat is de regte eer, die een gevolg is van Gods genade. Eer zonder die genade is een valsch en vlugtig aardsch goed, een roof aan God; zij kan niet bestaan. *Vrees niet!* Zoo spraken alle boden Gods in de Evangeliebladen. Gods openbaring weert alle vrees en vordert vertrouwen. Geen slaafsche geest moet ons bezielen, die weder vreezen doet; maar een kinderlijke geest, die ons roepen doet: Abba, lieve Vader! Maar wie kan het Evangelie zoo in zijne ziel opnemen, dat hij niets hoort dan het levenwoord, niets bespeurt dan de goddelijke liefdetoon? In wien ontwaakt niet nu en dan eene stemme des doods, eene aanklagende stem der wet en des gewetens? Ja, zoo zijn wij en dat is de vloek der zonde, dat, waar iets hemelsch nadert,

(1) Lucas I: 30.

het kind zijne armen niet uitstrekt als naar eene tijding uit het vaderhuis, maar dat wij ontroeren als voor een veroordeelend vonnis. Daarom moet het liefdewoord van boven, voor alle dingen de vrees van ons weren, en den vredegroet bezegelen met de vernieuwde verzekering van genade.

En hoort nu, wat groote dingen aan MARIA verkondigd werden. Dus spreekt de engel tot haar: "Zie, gij zult bevrucht worden," enz. (Lucas I: 31-33). Dat is de regte zoon der belofte, het zaad van ABRAHAM, waarin alle geslachten der aarde zullen gezegend worden. EVA heeft met den eersten ADAM vloek en dood in de wereld gebragt. MARIA zal de moeder worden van den tweeden ADAM, die leven en zegen wederbrengt.

Welk eene tijding voor MARIA, dat haar een zoon wordt beloofd in zulk eene heerlijkheid. Zijn naam, *Jezus, Zaligmaker*; Zijn geslacht, *Zoon des Allerhoogsten*; Zijn ambt, *Koning over het huis Jacobs in eeuwigheid*. De aankondiging klimt van het hooge tot het allerhoogste. Zij wijst terug naar de tijden der vaderen. Zij wijst vooruit in de nimmer eindigende eeuwigheid. God zij geloofd! deze aankondiging geldt ook ons. De dierbare JEZUSnaam maakt dit kind tot een erfdeel voor alle volken en tijden. Geen sterveling leeft en worstelt op de wijde wereld, aan wien de eeuwige Goedheid niet gedacht heeft, toen zij den Zaligmaker liet aankondigen. JEZUS, dat is de naam, benevens welken geen andere

onder de menschen gegeven is, door welken zij moeten zalig worden. De naam dien JOSUA, die het volk Gods tot de ruste van *Kanaän* zou voeren, ook heeft gedragen; die naam wordt nu uitgeroepen over Hem, die alle Gods kinderen tot de eeuwige rust en den vrede des hemels brengen zal.

Wat zullen wij zeggen tot deze verkondiging van Gods genade aan de menschen? De hemel heeft gesproken; wat antwoordt de mensch? Merkt op, hoe de schrift ons hier tegenover elkander toont de gedachten der menschen en de kracht Gods.

MARIA spreekt tot den engel: "hoe zal dat wezen daar ik ongehuwd ben?" Het eerste woord, dat zij ontroerd en verslagen spreekt, is een teeken van den diepen indruk der ontvangene boodschap. "Hoe zal dat wezen?" Zoo is der menschen gewoonte. Zoo heeft SARA getwijfeld bij de belofte van eenen zoon. En ook MARIA kan het gezegde niet aannemen, omdat zij aan zichzelf denkt. Zij twijfelt; maar niet uit ongeloof, neen uit kinderlijke onschuld. Zij zou geloofd hebben, zoo zij had afgezien van zichzelf en allereerst en alleen gedacht had aan God. Daarom wijst haar het antwoord des engels eeniglijk op God en trekt haar af van het schepsel. "De Heilige Geest zal over u komen" enz. (Lucas I: 35-37.) De zoon, waarvan de engel gesproken heeft, zal niet uit den bloede noch uit den wil des vleesches noch uit den wil des mans, maar uit God geboren worden. En opdat nu haar twijfel ver-

dwijne, opdat zij geloove, wordt zij bepaald bij de almacht Gods, en bij hetgeen die almacht kan uitwerken. Of is niet ELIZABETH vruchtbaar geworden in haren ouderdom? Wie anders heeft dat gewrocht dan God, die spreekt en het is er, gebiedt en het staat er?

Ook bij ons moet alle twijfel wijken. Heeft de Heer gesproken, wat vragen wij dan nog naar wat ons ontroerd en vertsaagd harte zegt! Bij God is geen ding onmogelijk. Hij doet teekenen en wonderen. Waar Hij iets wil scheppen naar zijn welbehagen en tot volvoering van zijnen raad; waar Hij iets verordenen wil tot heil der zielen, daar moet alle aardsche kracht en werking wijken, voor de kracht van Hem, die alles vermag.

God laat ons ook heden nog zijne genade verkondigen. Schoon niet zichtbaar door engelen, Hij spreekt toch door zijnen Geest in zijn woord tot ons, duidelijk en verstaanbaar. Hoe vaak vernemen wij deze stem, in dit of dat woord der schrift. Reeds dikwerf hadden wij 't gelezen; maar nu — hoe gansch anders komt 't ons voor; hoe roert 't ons hart, als sprak eene stem: dat woord, die vermaning, die belofte, zij geldt u! Het is dezelfde waarheid, die duizenden heeft opgewekt, verkwikt en vertroost. En toch is 't ons nu zoo ontwifelbaar zeker: het is voor mij geschreven. En nu, als Hij u dan zeggen laat in zijn woord, wat heerlijk is Hij over u besloten heeft in vrije genade, dat Hij

ook in u een nieuw leven wil scheppen, dat Hij zijnen Zoon, die voor u geboren werd, ook in u wil laten geboren worden, zoodat gij wedergeboren wordt, en zoodat 't nu voortaan niet meer *gij* zijt die leeft, maar CHRISTUS in u. Als God u dat laat zeggen, verwondert gij u ook niet als NICODEMUS; vraagt gij niet: hoe zal dat wezen? Maar de Heiland heeft allen twijfel verbannen, als Hij wees op den H. Geest. Hoe zal 't gebeuren? Men weet 't niet. Maar het gebeurt. Vaak als in een storm, die alles wat hoog is nederwerpt, zoodat men in den angst der ziel de oogen leert opheffen naar boven, vanwaar alleen de hulpe kan komen. Soms ook als in de lente, wanneer een adem des levens als 't ware over de aarde gaat, die nieuw leven schept uit den dood. Gods Geest doet het; maar hoe Hij werkt, wie zal 't zeggen! Dat Hij werkt blijkt uit de gevolgen, maar het *hoe* blijft verbor-gen. Houdt u aan Gods woord en belofte. En ziet gedurig op de voorbeelden van hen, die door God gevormd zijn tot uitverkoren werktuigen voor Hem en zijne zaak.

Maar waar dan de Almagtige God spreekt tot ons zwakke hart; waar bij twijfel en vertsagen de Heer ons van de aarde naar boven wijst, tot de onuitputtelijke bron van kracht en leven, moet daar niet "de ziel stil worden tot God, in Wien ons heil is?" (1) Gewis, zoo leert ons ook MARIA, waar zij

(1) Ps. LXII : 2.

sprak: "Zie de dienstmaagd des Heeren; mij geschiede naar uw woord." Gelijk eens DAVID tot God sprak in den gebede: "nu dan, Heere Heere! Gij zijt die God en uwe woorden zullen waarheid zijn, en Gij hebt dit goede tot uwen knecht gesproken, zoo believe het U nu, en zegen het huis van uwen knecht, dat het in eeuwigheid voor uw aangezicht zij." (1) Zoo spreekt hier de dochter DAVIDS in den geloove. LUTHER zegt: "MARIA had hier geen voorbeeld, waaraan zij zich houden en waarmede zij zich sterken kon; daarom moest zij alles laten varen, ook zich zelve, en alleen zich vastklemmen aan het woord van den engel." Hoe is hare ziel gansch stil! Hoe onderwerpt zij zich aan God! Hoe buigt zij zich onder de geheimzinnige boodschap! Hoe verstomt zij voor de kracht Gods, Wiens dienstmaagd te zijn, aan Wien zich over te geven met al wat zij is en heeft, van nu aan in stillen ootmoed haar lot zal zijn. Ja in stillen ootmoed buigt zij voor God, om als des Heeren maagd sterk te worden, ook tegen het lijden dat over haar komen zal. Voorwaar, een groot geloof heeft zij gehad, dat alle zichtbare tegenstrijdige dingen overwonnen heeft en alleen aan het woord Gods zich heeft vastgehouden. Zij sluit als 't ware hare oogen en vertrouwt God, dat Die magtig is alle deze dingen te volvoeren, hoeveel daar ook tegen strijden

(1) 2 Sam. VII: 27, 28.

moge. En omdat zij gelooft, daarom geschiedt haar, gelijk de engel heeft gesproken.

Zal haar voorbeeld ons niet tot navolging opwekken, wie wij ook zijn, aanzienlijk of gering, jong of oud? Immers wij hebben allen eenerlei roeping, dienstknechten en dienstmaagden des Heeren te zijn, en Hem te verheerlijken in ootmoedige werkzaamheid. Het aardsch beroep voert den een' her-, den ander' derwaarts. Maar wij hebben allen dezelfde hemelsche roeping, in geloof de genade des Heeren aan te nemen, en als de zijnen in zijne kracht en tot zijne eer alles te doen, in woorden en in werken.

De engel verlaat MARIA. Daar ligt zij neder op de knieën, met gebogen hoofd en gevouwen handen; haar hart klopt, zij verstomt voor het wonder van genade haar verkondigd. En daarboven knielen de engelen aanbeddend voor den troon Gods, Die, nu de tijd vervuld is, naar zijnen ondoorgroendelijken liefderaad, alle zijne beloften Ja en Amen laat worden.

HOOFDSTUK II.

MARIA EN ELISABETH.

Lucas I: 39—56.

Nog zien wij MARIA in verbeelding, zoo als zij biddend ligt nedergeknield. Maar nadat zij alzoo haar hart voor God had uitgestort, hoe zou zij

hebben kunnen alleen blijven? Neen, heeft zij de goddelijke boodschap met hare gansche ziel geloovig aangenomen, zij staat nu ook op, en reist met haast naar het gebergte, in eene stad Juda. (1) Daar woont hare nicht ELIZABETH, reeds ver op hare dagen gekomen, maar regtvaardig voor God, wandelende in al de geboden en regten des Heeren, onberispelijk. Die vroomheid is de band, welke MARIA aan haar en haar aan MARIA verbindt, en deze alleen maakt vriendschap welgevallig bij God. Hier is geen nabijheid van woonplaats, geen gelijkheid van stand, geen gelijkheid in jaren. Neen, aan de eene zijde zien wij eene geringe jeugdige maagd; aan de andere zijde de bedaagde gade eens priesters; en beide wonen verre van elkander. Maar hier is eenigheid des geestes, gemeenschap in het oprecht en levend geloof in den God Israëls. Dat alleen geeft grond en duurzaamheid aan alle gemeenschap der harten; en allermint is daar ouderdom een scheidsmuur. God rekent niet naar de jaren die wij tellen; maar Hij ziet ons aan en beoordeelt ons daarnaar, of wij toenemen en wassen in geloof en liefde en rijpen voor den hemel. En deze reeds bestaande band van vrome liefde, hoe is hij nu nog vaster geworden, daar MARIA van den engel heeft vernomen, hoe God ook aan ELIZABETH een wonder heeft gedaan. En waarheen, in het volle gevoel der haar te beurt gevallene genade waarheen

(1) Lucas I: 39.

zal zij dan nu anders zich wenden, dan werwaarts de engel zelf haar wijst? Waar kan zij beter de rust vinden, die zij behoeft, waar beter een hart om haar te verstaan, dan juist in het huis van ZACHARIAS, bij hare nicht ELIZABETH?

En wat zegt zij ons, die daar henenreist uit drang van haar hart en met haastige schreden? O, als God zijne liefde aan u verheerlijkt, dan moogt gij niet stille zijn; neen, gij moet u gedrongen gevoelen om zijn prediker, zijn getuige te worden. God zegent wel in stilte en giet de volheid zijner gaven uit ook over een geslacht, dat Hem niet kent en Hem niet dankt. Maar als Hij het hoogste geeft, als Hij zijnen Zoon geeft tot heil der wereld, en alzoo zijne liefde jegens ons bevestigt, als Hij eenen armen en geringen in CHRISTUS aanneemt, dan moet de begenadigde vermelden en roemen de barmhartigheid, hem geschied van Dien, die over de geheele wereld gedachten des vredes had.

Dat moeten wij doen luide en met blijdschap voor iedereen; maar allermeeft zullen wij ons getrokken gevoelen tot hen van wie wij weten, dat zij als wij begenadigd zijn. Zoo zult gij aan elkander verbonden worden; en bestond er reeds vroeger een band, eerst nu zal die vast en heilig worden, want dan is hij ook in den hemel gelegd. Dan zijt gij vereenigd in den naam des Heeren, en de Heer zal naar zijne belofte in uw midden zijn. (1) Moge

(1) Matth. XVIII: 20.

MARIA u dat leeren, u ten spoorslag, u tot vreugde!

Wij zien MARIA de woning van ELIZABETH binnentreden, en naauwelijks heeft deze hare groetenis gehoord, of zij wordt vervuld met den Heiligen Geest. „Vrede zij met u!” zoo zal MARIA hebben gesproken met den gewonen Oosterschen groet, en is niet alle zegen daarin opgesloten, en is niet alles daarmede gezegd? Het is zoo, woorden alleen baten niet en werken niets uit. Maar de groet van MARIA doortintelt ELIZABETH, omdat hij voortkomt uit een hart, dat vol is van de ervaring van goddelijke genade en omdat hij gebragt wordt tot een vroom hart, dat eveneens Gods gunst heeft ondervonden. Ziet, hoe zij tegenover elkander staan, een tooneel zonder wedergâ, de hoogbedaaide ELIZABETH, onder het hart dragende den grootsten van allen, die van vrouwen geboren zijn, den laatsten en grootsten aller profeten, die vóór den Messias zal henegaan in den geest en in de kracht van ELIA; en tegenover haar de maagd MARIA, de begenadigde onder de vrouwen, het heil der wereld in haren schoot dragende:— het Oude en het Nieuwe Verbond, de Wet en het Evangelie, de morgenster en de zon der gerechtigheid, de belofte en de vervulling. Gewis, het is eene gansch bijzondere ontmoeting; en dit kunnen wij hier ter onzer beschaming leeren, wat het is, als twee vromen elkander ontmoeten en uit een hart vol van liefde en dank jegens God elkander groeten, en als de stroom der

liefde en den Heiligen Geest uit het eene hart in het andere overgaat. Helaas! dat ons groeten zoo vaak lippenwerk is, waarvan het hart niets gevoelt. Helaas! dat er zoo vaak leugen en bedrog is op de tong, onder vriendelijke woorden, terwijl het hart onverschillig is, of erger nog, verachting en bitterheid koestert.

ELIZABETH werd vervuld met den Heiligen Geest. Uit het volle hart riep zij uit met eene grooten stem: Gezegend zijt gij onder de vrouwen en gezegend is de vrucht van uwen schoot. Ziedaar de eerste vrucht van den Heiligen Geest, als Hij twee harten verbindt, *de liefde*, die ook in anderen den zegen Gods opmerkt, en opregt zich daarover verheugt, zonder aan zichzelf te denken. ELIZABETH bemerkt aanstonds door den Heiligen Geest, wie daar voor haar staat; zij ziet in de geringe maagd, in de jeugdige vriendin de moeder van den Heiland der wereld, en nu stort zij haar hart uit, om haar te roemen als de gezegende van haar geslacht van wege de vrucht van haren schoot.

Waar groeit zulk eene opregte, zich zelve vergetende en verloochenende liefde op natuurlijken grond? Neen, zij kan slechts voortkomen uit de echte goddelijke liefde, die niet afgunstig is en zichzelf niet zoekt. Hoe vaak wordt onder ongelovigen en onbekeerden, en nog erger in zulke kringen, waar 't meer dan ergens behoefte is, in eenigheid des geestes zamen te zijn, opdat de zwak-

ke op den sterken broeder zou kunnen steunen; hoe vaak wordt daar de broederlijk hulp belemmerd door boos en vleeschelijk ijveren, daar men afgunstig op anderen nederziet! O! dat wij ter onzer beschaming ons spiegelen aan ELIZABETH, die vol vreugde en vrij van allen nijd en afgunst, MARIA's geluk roemt en verheft. Nijd en afgunst, doodvijanden van de eenigheid des geestes, komen voort uit zelfzucht, die ons alleen voor ons zelve doet leven, in plaats dat wij ons deelen en leden zonden gevoelen van één groot geheel, waarvan wij het welzijn in onze mate te bevorderen hebben. Die zelfzucht is 't, waaraan alle gemeenschap onder menschen krank ligt; zij is het vergif der zonde, dat het leven doet wegwijnen en sterven. Dat vergif sluipt ook in hen, die naar CHRISTUS zich noemen, in plaats dat bij hen zijn Geest, die der liefde en des vredes, heerschappij voert. Voorwaar! zoo allen alleen Gods eere bedoelden, hoe zou het ligchaam van CHRISTUS wassen tot mannelijke rijpheid en goddelijke grootte. Het is zoo, niet gemakkelijk is 't, niet op het onze, maar alleen op dat van anderen, en boven al op God te zien. Maar mag dan daarom eene edele gezindheid ons ontbreken, omdat zij slechts door strijd en zelfverloochening de onze wordt? ELIZABETH zag in MARIA de *gezegende*, van den Heere namelijk, en daarom geeft zij aan deze de eer. En later verheugt zich haar zoon JOHANNES als vriend des bruidegoms, over de stem des brui-

degoms, die de bruid heeft, en wassen moet terwijl hij zelf minder wordt (1). Wie over het geluk van den naaste, die door God gezegend wordt, zich niet verheugt, maar bedroeft; wie hem zelfs in stilte vloekt, in plaats van hem te zegenen, hij is een dood lid aan het ligchaam van CHRISTUS. Als wij iemand nevens ons zien, die grootere geestesgaven van den Heer ontving dan wij, dan blijft 't nog altijd onzen pligt, den Heer ootmoedig te danken voor het licht, dat Hij in ons heeft ontstoken. Of mogen wij ooit vergeten te danken voor den zegen, dien God op onzen zwakken arbeid schenkt? Moeten wij niet met groote vreugde God roemen, die aan sommigen zooveel heeft gegeven tot eer van zijnen naam, en die ons daardoor wil versterken en opbouwen?

Zoo doet ELIZABETH, als zij spreekt: "van waar komt mij dit dat de moeder mijns Heeren tot mij komt." Zoo gaat 't in het rijk Gods, dat de grootere komt tot den mindere. Van waar komt ons dat, dat de Heer zelf tot ons komt, dat Hij voor ons in het vleesch verschijnt, omwandelt in de gestaltenis van eenen dienstknecht, zich overgeeft aan den bittersten en smadelijksten dood? Van waar komt ons dat, dat Hij uit de heerlijkheid overgaat in de geringheid, uit den rijkdom in de armoede, uit het leven in den dood! Van waar! Het is eeuwige ontferming, die alle denken overtreft, van Hem die met

(1) Joh. III: 29. 30.

opene liefdearmen tot ons zondaren zich nederbuigt. O zoo vaak Hij u tegenkomt met zijn woord en de gave zijner genade, zoo vaak Hij u oprigt en vertroost, hebt gij ootmoedig te vragen: van waar komt mij dit? "Wat is de mensch dat Gij zijns gedenkt, en de zoon des menschen, dat Gij hem bezoekt?" (1) Omdat het kleine te zwak is, komt het groote het te gemoet; omdat het uit zichzelf niet naar boven kan, buigt het groote zich liefdevol tot het kleine neder. Dat wij de hand aangrijpen, die ons tot zich trekken wil!

ELIZABETH is begonnen met het roemen van Gods gunst, zij eindigt met het geloof te roemen, dat de genade des hemels zich toeigent. "Zalig," spreekt zij, "is zij, die geloofd heeft: want de dingen die haar van den Heer gezegd zijn, zullen volbragt worden." Wie gelooft, wordt zalig. Zoo zegt het Evangelie. Vraagt men aan de wereld, wie zalig is, dan wijst zij op hem, bij wien alle kamers en kasten zijn gevuld, die prachtig en in vreugde leeft, die alom geëerd is, die alles vindt en heeft wat zijn hart wenscht. Maar neemt men Gods woord tot wegwijzer, dan hooren wij andere dingen, en worden gewezen op een hart, dat zich onwrikbaar houdt aan Gods woord en aan de belofte zijner genade. Als geloofsheldin is MARIA groot en zalig, want eerst waar men klein is in zich zelve, is men

(1) Ps. VIII: 5.

groot voor God. Ootmoed en geloof verheffen in het rijk Gods tot hooge eere.

Maar heeft nu ELIZABETH MARIA geprezen als de gezegende des Heeren, nu heft zij zelve haar loflied (1) aan ter eere van haren God. "Mijne ziel maakt groot den Heer en mijn geest verheugt zich in God, mijnen Zaligmaker." Dat is doel en grondtoon van geheel haar lied. Den Heer wil zij verheerlijken, in haren Zaligmaker zich verheugen. Het is geheel natuurlijk dat zij eerst aan zichzelf denkt, aan wie God zoo groote dingen gedaan heeft. Maar uit de boodschap des engels weet zij ook, dat God gedachten des vredes had over zijn geheele volk.

(1) Wat den inhoud en de waarde van MARIA's lofzang aangaat, 't is noodig daaromtrent het volgende aan te merken. Iedereen kan gevoelen, dat het hoogst twijfelachtig is, dat LUCAS letterlijk den inhoud van MARIA's loflied heeft medege-deeld. Zou dan de Evangelist haar woorden op de lippen hebben gelegd, die zij nooit heeft gesproken? Dat zij verre! Wij gelooven, dat MARIA zelve, wel niet woordelijk, maar toch in de hoofdzaken, in lateren tijd heeft verhaald, wat in deze ure geheel hare ziel vervulde. Dat zij zich die kon herinneren, is ligt aan te nemen, waar wij opmerken, hoe haar lied de sporen draagt van aan het O. V. te zijn ontleend. De opmerkzame Bijbellezer bespeurt ras de overeenkomst tus-schen MARIA's lied en het lied van HANNA (1 Sam. II: 1-10). Was MARIA vertrouwd met de spraak der H. S., wie acht het niet waarschijnlijk dat vooral de geschiedenis van HANNA haar voor den geest is geweest, sedert de engel haar verschenen was? En is dit gansch natuurlijk, dan begrijpt men ook ligt, hoe zij, in eene ure als deze, haar vol gemoed heeft uitgestort in een lied, in vele opzigten overeenkomende met dat van SAMUEL's moeder.

Haar loflied is een roemen der *heilige barmhartigheid*. "God heeft de nederheid zijner dienstmaagd aangezien." (2) Niet hare nederheid roemt zij; nog minder haren ootmoed, maar de liefde Gods, die op haar nederzag. Daarom: "zie, van nu aan zullen mij zalig spreken al de geslachten." Ja, wij prijzen haar zalig, en zoo lang het Evangelie zal gepredikt worden, zal men van haar spreken als geloofsheldin en haar zalig noemen om de gezegende vrucht van haren schoot. Maar gij, die haar *heilig* noemt en voor haar nederknielt als *koninginne des hemels*, en hare voorspraak inroept bij haren zoon, o hoort wat zij in haar loflied u toeroept! Gij rooft haar haar schoonste sieraad, den krans des ootmoeds. Zij wijst uwe aanbidding af en rigt uw oog en hart tot Hem, "die groote dingen aan haar gedaan heeft, Hij die magtig is en heilig is zijn naam." Zalig mag zij genoemd worden, maar niet omdat zij iets is in zichzelf, neen, omdat zij alles wat zij is en heeft, uit genade ontvangen heeft, van Hem, "wiens barmhartigheid is van geslachte tot geslachte over degenen, die Hem vreezen."

Roemt MARIA de eeuwige barmhartigheid Gods, zij ziet ook in den geest het oordeel gaan over den trots der menschen en haar loflied wordt een roemen van de *heilige gerechtigheid Gods*. "Hij heeft een krachtig werk gedaan door zijnen arm: Hij

(2) *Nederheid* d. i. den vernederden staat, waarin zij, de afstammeling van DAVID, zich bevond.

heeft verstrooid de hoogmoedigen in de gedachten hunner harten; Hij heeft magtigen (1) van de troonen afgetrokken en nederigen heeft hij verhoogd. Hongerigen heeft Hij met goederen vervuld; en rijken heeft Hij ledig weggezonden." De bezielde zangeres ziet den Hartekenner, hoe Hij scheiding maakt en oordeelt volgens onbedriegelijken maatstaf, omdat zijne oogen zijn als vuurvlammen, en Hij harten en nieren proeft. Hij maakt scheiding tusschen *hoogmoed* en *ootmoed*. Wie hoogmoedig zijn verstrooit Hij. Zij mogen beraadslagen tegen den Heer en zijnen Gezalfde, die in den hemel woont bespot hen. Als kaf voor den wind, verstrooit Hij hen, en Hij vangt de wijzen in hunne arglistigheid. *Magtigen rukt Hij van de troonen*, maar niet omdat zij magt hebben, want alle magt is van God, maar omdat zij hunne magt willen gebruiken zonder en tegen God, omdat zij magt willen uitoefenen, als ware die hun niet van boven gegeven. *Nederigen verhoogt Hij*, dat zijn niet de zwakken en geringen als zoodanig, maar zij die in ootmoed alles aannemen als uit Gods hand. Het zijn de zachtmoedigen die het aardrijk zullen beërven, de dwazen bij de wereld, door wie God alle vleeschelijke wijsheid te schande maakt. En hoe oordeelt God de *rijken*, die in het aardse hunne zaligheid vinden, en zonder honger en dorst naar het eeuwige in hun hart

(1) MARIA doelt hier waarschijnlijk op HERODES en zijn geslacht.

spreken: ik ben rijk en verrijkt geworden en heb geens dings gebrek. Deze zendt *Hij ledig henen*. Niets ontnemt Hij hun, Hij laat ze die zij zijn. Daar gaan zij nu door de wereld zonder voedsel voor de onsterfelijke ziel, die verkwijnt, en wier krijten om verzadiging zij in de wereld zoeken te verdooven, tot dat de nacht des doods, waarin hun goud en zilver niets hun baat, tot dat deze hunne armoede en naaktheid openbaart, en zij nu te laat inzien dat zij de roepstem in den wind sloegen: "Ik rade u, dat gij van Mij koopt goud, beproefd komende uit het vuur, opdat gij rijk moogt worden, en witte kleederen opdat gij moogt bekleed worden, en de schande uwer naaktheid niet geopenbaard worde; en zalf uwe oogen met oogenzalf, opdat gij zien moogt." (1) En zoo komen zij in de eenwigheid, waar de pijn van het eindeloos ontbeeren eenen aanvang neemt. Anders de *hongerigen*. (2) *Hen vervult God met goederen*. Zoo gaat het ook de geestelijke armen, die met smachtend verlangen uitzien naar het leven uit God, en wier wenschen en trachten met alle schatten der wereld niet wordt bevredigd. Zij nemen de toevlugt tot Gods genade in CHRISTUS. En zij vinden eeuwig leven en volle bemoediging. Zoo is het Godsgerigt door

(1) Openb. III: 18.

(2) In het lofied worden door *hongerigen*, allerlei behoeftigen bedocld, — tegenstelling van de rijken waarvan zoo even gesproken was.

alle eeuwen, waarvan DAVID reeds zong in den 113^{den} Psalm. Dat oordeel aanschouwt MARIA in den geest, en daar zij het ziet wordt haar loflied ook een roem van *Gods trouw en waarheid*.

“Hij heeft ISRAEL, zijnen knecht, opgenomen, opdat Hij gedachtig ware der barmhartigheid, gelijk Hij gesproken heeft tot onze vaders, namelijk tot ABRAHAM en zijn zaad, in der eeuwigheid.” De heilige God kan zichzelf niet verloochenen; zijn naam is: *Ik zal zijn, die Ik ben*. Hoe was het volk der belofte thans in het stof vertreden, een spot der volken, zoodat het scheen, als of God, die het had uitverkoren, het had vergeten. Maar neen! Slechts voor een wijle had hij zijn aangezicht verborgen, opdat allen die de verlossing Israëls verwachteten, met des te meer ijver Hem zouden zoeken. Nu gedacht Hij zijner barmhartigheid. Het is, als ontwaart MARIA de trouwe liefde van Israëls God voor zijn volk, waar zij de vervulling vermeldt van het gesprokene tot de vaders. Neen, de ontrouw der menschen kan Gods trouw niet vernietigen. In weerwil van deze blijft de waarheid zijner beloften staan. Daarom mogen ook wij met MARIA juichen, waar zij de barmhartigheid vermeldt van den regtvaardigen en getrouwen God.

Hoeveel kunnen wij leeren, als wij ter schole gaan bij deze vrome maagd, die haar hart uitstort voor God! Het eerst roemt zij niet de gave, maar den Gever. Roept zij ons niet toe: verblijdt u in

den Heer te allen tijd? Dat is de ware Godebelangelijke vreugde des Christens, dat hij bij alles wat tot hem afdaalt van den Vader der lichten, allereerst aan de bron denkt, en niet den dank aan den Gever vergeet door met alle zijne gedachten aan de gave zich te verkleven. Ja, ook als wij van menschen iets ontvangen, ook dan moeten wij over het schepsel heen opzien tot den Schepper, die ons vriendelijk zegent op allerlei wijzen, langs allerlei wegen. Zoo alleen ontvangen wij, verheugen wij ons, danken en gebruiken wij op de regte wijze. Dan denken wij niet aan onszelve en aan eigene waardigheid, maar belijden: Heer! ik ben geringer dan alle weldadigheid, die Gij mij bewijst. *De vreugde in den Heer maakt ootmoedig voor God.* De gezegende onder de vrouwen, de zalig genoemde door alle geslachten, geeft God alleen de eer. Wilt gij niet van haar leeren, als God u verheft boven anderen, als anderen u verheffen? Voorwaar! gij moogt de genade en de gave niet verloochenen. Ook MARIA zingt: "groote dingen heeft Hij aan mij gedaan." Maar waakt tegen zelfverheffing, als God u verhoogt. Hoe hooger Hij u plaatst, buig gij u des te dieper voor Hem, leg u neder aan zijne voeten, en spreek: "Heer! Gij zijt waardig te ontvangen prijs en eer en kracht." Den ootmoedigen geeft Hij genade. Daarom hoopt op Hem!

MARIA bleef drie maanden bij ELIZABETH, en keerde toen weder huiswaarts. Welk een tijd zal

dat geweest zijn! Uit MARIA's lofied kan men eenigzins afleiden, welke gesprekken de vrome vriendinnen gehouden hebben. In den lusthof des Heeren, in zijn Woord, plukten zij de geurigste bloemen, de schoonste beloften aangaande den Messias om elkander in het geloof te versterken. En welk een zegen zal MARIA van daar hebben weggedragen naar het stille *Nazareth!* Daar wedergekeerd peinst zij over het wonder van genade, haar geschied, tot dat weldra de dagen vervuld worden, dat zij de gezegende vrucht van haren schoot ter wereld brengt.

HOOFDSTUK III.

MARIA EN HET KIND JEZUS.

Lucas II: 1—7.

JOZEF, met wien MARIA ondertrouwd was, was regtvaardig. Toen zij nu zwanger bevonden werd uit den Heiligen Geest, wilde hij haar niet openbaarlijk te schande maken, maar was van wil haar heimelijk te verlaten. (1) Zoo moest dan hetzelfde kinderlijk geloof, dat MARIA had doen spreken: "zie de dienstmaagd des Heeren, mij geschiede naar uw woord," datzelfde geloof moest haar doen vertrouwen, dat God wegen en middelen zou vinden om haren verloofde van hare onschuld te

(1) Matth. I: 19.

overtuigen. Het was goddelijke leiding die MARIA terughield, zich aan JOZEF mede te deelen. Al had zij met de grootste getrouwheid hare omstandigheden hem verhaald, den twijfel had zij bij hem niet kunnen weren. En de openbaring, die hem te beurt viel, zou zoo rein en krachtig niet hebben gewerkt. Nu verscheen hem de engel des Heeren in den droom, zeggende: "JOZEF, gij zone DAVIDS! zijt niet bevreesd MARIA uwe vrouw tot u te nemen; want hetgeen in haar ontvangen is, dat is uit den Heiligen Geest. En zij zal eenen zoon baren, en gij zult zijnen naam heeten JESUS, want Hij zal zijn volk zalig maken van hunne zonden." (1) JOZEF, als geloovig en gehoorzaam dienstknecht des Heeren, doet zoo als hem bevolen is; hij neemt MARIA tot zich. En niet slechts is hare eer nu in zijne oogen gered, neen, hij weet ook, hoe hoog zij bij God staat aangeschreven; daarom wil hij niet anders zijn, dan de pleegvader van het heilige, dat uit MARIA zou worden geboren. In volgende dagen zou zich geloof en ongeloof daaraan openbaren, of men in JESUS slechts den zoon van JOZEF of den Zoon des levenden Gods erkent.

Zes maanden zijn voorbij gegaan, sedert MARIA's bezoek bij ELIZABETH. Daar gaat een gebod uit van den keizer AUGUSTUS, dat de geheele wereld beschreven zou worden. Ieder moet daartoe gaan naar zijne eigene stad. Daarom gaat ook JOZEF met

(1) Matth. I: 20, 21.

MARIA in hoogst zwangeren toestand, van *Galilea* uit de stad *Nazareth*, op naar *Judea*, tot de stad *DAVIDS*, *Bethlehem*. Hoe bezwaarlijk zal die togt juist nu voor MARIA geweest zijn! Hoe begint reeds nu *de beproeving van haar geloof!* Maar zij gaat *gewillig*; en terwijl zij meent slechts den aardschen heerscher te gehoorzamen, dient zij den wil en de eere Gods. AUGUSTUS is met zijnen wil en zijn gebod slechts een werktuig in de hand van den eeuwig God, die door zijnen profeet *Bethlehem* als geboorteplaats van den Messias had laten verkondigen (1). Hij, die toen de wereld beheerschte, moest even goed als de timmerman uit *Nazareth*, die des keizers gebod gehoorzaamde, Hem dienen, van wien de engel gezegd had: "Zijnes koninkrijks zal geen einde zijn." Des konings hart is in de hand des Heeren als waterbeeken, Hij neigt het tot al wat Hij wil (2). MARIA gaat den haar moeilijken weg. O, leeren wij van haar, ook daar waar onze ooggen niets zien, en waar het stil en getrouw gehoorzamen ons zwaar en bang valt, leeren wij daar van haar in eenvoud en ootmoed onzen weg te gaan. Geen' schrede in vrome godsvrucht afgelegd is te vergeefs. Alles moet dienen tot eere Gods. En zijn zelfs de magtigsten der aarde in Gods hand, bestuurt Hij hunne trotsche gedachten zoo, dat zijn raad wordt ten uitvoer gebracht, dat wij dan afzien van alles wat groot is in de wereld, en in plaats

(1) Micha V: 1.

(2) Spr. XXI: 1.

van vleesch tot onzen arm te stellen, eeniglijk bouwen en ons verlaten op God, op Hem alleen.

Maar eerst in *Bethlehem*, werwaarts zij zoo willig was heengetogen, begint voor MARIA de zware geloofsbeproeving. Nergens meer is voor haar eene plaats te vinden, dan alleen in een' stal. Daar is hare ure gekomen, en zij moet haren eerstgeboren in eene kribbe ter ruste leggen. Hoe zal 't der moeder zijn geweest! Zijn aldus Gods wegen, nu het heil der wereld in het vleesch verschijnt! Welk eene woning voor den Zoon des Allerhoogsten! Welk eene rustplaats voor den koning over het huis JACOBS, wiens rijk zonder einde zal zijn! Is er overeenstemming tusschen die armoede en geringheid, en de heerlijkheid van het kind nu geboren? Maar neen, MARIA ergert zich niet. Zij heeft geleerd stille te zijn en te hopen op het heil des Heeren. Wat bekommert haar die geringheid om haar henen! Heeft zij zelve niet ondervonden hoe God tot de nederigen en geringen afdaalt? — Neen, nog eens, zij ergert zich niet. Zalig is zij, die geloofd heeft. Vol heilige moederweelde staart zij op de krib en roemde zeker God in haar hart, die aan haar groote dingen gedaan had, en door dit kind groote dingen wilde doen aan de wereld. Is MARIA's voorbeeld ook beschamend voor iemand onzer? Ergeren wij ons ook aan *Bethlehem's* stal en krib, en aan de gestaltenis eens dienstknechts van den Zoon des Allerhoogsten? O, dat wij niet ondankbaar

vergeten, welk een rijke zegen ons deel is geworden door de armoede van Gods Zoon. Dat wij toch een geopend geloofsoog hadden, als MARIA, wij zouden in den geest aanbidden bij de kribbe van *Bethlehem*. Is 't niet een steun voor ons geloof, dat wij vervuld zien, wat voor MARIA nog in de toekomst verborgen lag? Het kindeke in de kribbe, heeft 't niet millioenen rijk gemaakt, en uit zijne volheid genade voor genade doen ontvangen? Waarlijk, die armoede in *Bethlehem* is voor iedereen een Evangelie. De Zoon des Allerhoogsten is den menschen kinderen gelijk geworden, ten teeken, dat Hij voor allen gekomen is, voor rijken en armen te gader. Zijne geringheid en armoede, o, dat zij ons ootmoedig make, opdat wij nimmer klagen en twisten met God, over wat zijn eigen Zoon vrijwillig heeft gedragen. Zijn deelnemen aan al het onze, o dat 't ons verheugd en getroost make, want nu kan Hij een getrouw en barmhartig Hoogepriester zijn, nu medelijden hebben met onze zwakheden. Houden wij ons als MARIA aan het woord Gods, dan zullen wij demoedig en aanbeddend nederknielen voor Hem, die zijn zacht maar tevens ernstig vermanend woord ook ons doet hooren: "Zalig is hij, die aan Mij niet zal geërgerd worden." (1)

(1) Lucas VII: 23.

HOOFDSTUK IV.

MARIA EN DE HERDERS.

Lucas II: 8—20.

Willen wij de zegepraal des geloofs zien, de nacht, waarin JEZUS geboren werd, geeft ons haar te aanschouwen. Terwijl in de stal van *Bethlehem* alles van armoede getuigde en van geringheid; welk eene getuigenis van Goddelijke heerlijkheid werd daarbuiten gegeven op het veld, waar herders hunne kudde bewaakten; hetzelfde veld, waar eens DAVID, de vrome herdersknaap, zijne psalmen zong. De heerlijkheid des Heeren omscheen de herders en uit den mond eens engels, die hunne vrees aanstonds verbande, vernamen zij de blijde boodschap van *vreugde allen volke*, omdat geboren was de Zaligmaker, welke is CHRISTUS, de Heer in de stad DAVIDS. Daar daalt onmiddelijk daarop eene menigte engelen neder en zingt een' lofzang Gode ter eer, die in menschen een welbehagen had. Hier is de eerste Evangelieprediking, en geringe herders zijn de eerste hoorders. De engel wijst hun aan, waar en hoe zij MARIA en haar kind zullen vinden. Zij komen met haast en vinden wat en zoo als 't hun gezegd was. Zoo werd MARIA's geloof bekroond en op nieuw bevestigd. Hoe moest zij met vreugde vervuld worden, toen daar de herders kwamen,

nedervielen en aanbaden; toen zij verhaalden van wat groote dingen zij getuigen waren geweest. Wordt niet daardoor GABRIEL'S aankondiging bezegeld, al scheen de vervulling niet met de belofte overeen te stemmen?

De herders maakten bekend het woord, dat hun van dit kindeken gezegd was. Geen twijfel was in hen opgekomen, toen de engel tot hen sprak van een kind, in doeken gewonden en liggende in eene krib. Dat ook wij even vrij waren van twijfel, als zij! Dat wij geloovig die hemelboodschap aannamen: *u* is de Zaligmaker geboren! Dan zouden wij ook als de herders getuigen met blijdschap en dankbaarheid, van Hem, dien wij in ootmoed en geloof hadden gevonden.

Maar ach, hoe vaak verdooft in weinig tijds de gloed onzes geloofs en onzer liefde. Hoe vaak verkoelt onze eerste liefde, onzen heiligen ijver. Wat daar tegen te doen? Is die vraag u ernst, ziet op MARIA, die "deze woorden alle te zamen bewaarde, overleggende die in haar hart." Nieuwe tijding; een nieuwe hemelsche waarborg heeft zij ontvangen, en zij sluit alles op in haar hart, waarin reeds de vaste grond voor haar vertrouwen op God gelegd is. Zij let niet op de personen, die tot haar spreken, niet op hunne geringheid, maar alleen op de woorden die zij hoort. En nu zij het vroeger gehoorde hiermede vergelijkt; nu zij over alles te zamen peinst en nadenkt, ontvangt zij steun voor

volgende dagen. Ware zij niet zoo nadenkend geweest, reeds nu, maar nog meer in volgende jaren, als haar zoon aan het kruis zou sterven, zou haar veel tot aanstoot en ergernis zijn. Maar nu nemen haar geloof en moed van lieverlede toe, en aan de vrucht van uren als deze, doorgebracht in ernstig nadenken en in omgang des harten met God, daaraan kan zij zich houden, daarmede zich troosten in de duisternis, die haar later omgeven zal.

Lezer! Doe gij als MARIA. Prent in uw hart dat woord, overleg 't in uw binnenste: *u is de Zaligmaker geboren*. Ware ons hart een eerlijk en goed hart, dat Gods woorden zorgvuldig bewaarde als goud en edelgesteente, dat de wacht hield over den eersten, zoo verkwikkenden, zoo zaligen indruk der waarheid, gelijk de gierigaard waakt over zijne schatten; deden wij meer naar het Psalmwoord, "loof den Heer, mijne ziele, en vergeet geene zijner weldaden," en achteden wij hooger dan hemel en aarde, de woorden der liefde Gods, voorwaar wij zonden standvastiger zijn, beter en edeler kunnen lijden en dragen, en niet zoo aanstonds moede en mat worden en bezwijken. Is het lijden reeds over u gekomen, heeft 't uwe vreugde beneveld, uwe kracht verlamd, o! het spore u aan achterwaarts te zien en u voor den geest te roepen zoo veel, dat gij vergat, zoo veel dierbaars en kostelijks uit Gods woord en uit uw eigen leven. Maar dan ook het overlegd in uw binnenste, want dat eerst brengt vrucht voort.

En zullen wij nog iets opmerken in dit bezoek der erders bij MARIA en het kindeken? Wordt 't hier niet duidelijk, dat God zijnen hemelschen rijkdom openbaart aan de nederigen en eenvoudigen? Dat wij dan hier leeren hoe wij moeten zijn en komen, willen wij deel hebben aan het kind van *Bethlehem* en aan zijnen zegen. Waarom zendt God zijnen engel niet tot de wijzen en verstandigen, tot hen die zaten op de stoelen van MOZES? O zij zouden gespot hebben met het kindeke in de krib, even als zij met Hem spotteden toen Hij tot hen sprak, toen Hij voor hunne oogen hing aan het kruis. Het Evangelie is een hemelsche schat; het wil geen andere schatten nevens zich dulden, met geen andere in het hart zich verdragen. De Heiland zelve sprak: Ik dank U, Vader! Heer des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt en hebt ze den kinderkens geopenbaard. Ja Vader! alzoo is geweest het welbehagen voor U (1). CHRISTUS is het licht der wereld. Maar Hij is tot een oordeel in de wereld gekomen, opdat degenen die niet zien, zien mogen, en die zien, blind worden. (2)

(1) Lucas X: 21.

(2) Joh. VIII: 12. IX: 39.

HOOFDSTUK V.

MARIA EN SIMEON.

Lucas II: 22—35.

Acht dagen na de geboorte werd MARIA'S Zoon besneden en JEZUS genoemd. En toen de dagen van MARIA'S reiniging vervuld waren, toen werd het kind te *Jeruzalem* gebragt, om den Heer te worden voorgesteld. Volgens de Mosaïsche wet was de moeder na de geboorte van eenen zoon, tot op den veertigsten dag, levitisch onrein. Tot hare reiniging moest zij op dien dag, òf een éénjarig lam offeren, indien zij vermogend, òf een paar tortelduiven, indien zij minder gegoed was. En te gelijk moest de eerstgeborene der moeder, als het bijzonder eigendom des Heeren, op dien 40sten dag Gode worden gewijd. De Zoon Gods werd in alles den menschen gelijk, de zonde uitgezonderd, en om te verlossen die onder de wet waren, werd Hij aan de wet onderworpen. (1) Ja, alle heilige plegtigheden ondergaat Hij, waardoor het verbond van God met zijn volk worden bezegeld. De moeder moet zich in den tempel door een offer laten reinigen. MARIA gehoorzaamt aan deze wet en brengt een paar jonge duiven ten offer, behoeftig als zij is, en dus niet in staat om een lam te offeren. En nu in den

(1) Gal. IV: 4, 5.

tempel ontvangt zij eene nieuwe geloofsversterking.

Er was een mensch te *Jeruzalem*, SIMEON, regtvaardig en godvreezende, verwachtende de vertroosting Israëls, en de Heilige Geest was op hem. En hem was eene goddelijke openbaring gedaan door den H. G. dat hij den dood niet zien zou, eer hij den Christus des Heeren zou zien. Deze kwam door den Geest in den tempel, juist toen MARIA en JOZEF het kindeken JEZUS inbragten, om naar de gewoonte der wet met Hem te doen (1). Hij was een van hen, aan wie bij den eenvoud van hun hart, de verborgenheid der godzaligheid kon geopenbaard worden. Met smachtend verlangen zag hij de komst tegen van den beloofden Heilaanbrenger. Dat te meer, daar 't hem geopenbaard is, dat hij Dien met de oogen zijns ligchaams nog aanschouwen zal. En de Geest, die 't hem bekend heeft gemaakt, voert hem ook op het juiste tijdstip tot de vervulling van wat hem beloofd is. SIMEON had zeker vaak gebeden om de dagen van den Messias te zien. Hem was eene goddelijke openbaring gedaan door den Heiligen Geest, dat hij niet sterven zou, voor dat zijn wensch vervuld was. — Ja bidden, vragen moeten wij zonder ophouden en in geloovig vertrouwen, dan ondervinden wij, dat wij eenen God hebben, die niet verre is van een iegelijk onzer, en zich laat vinden van die Hem zoeken.

(1) Lucas II : 25—27.

Vaak als men zuchtende nederknielde voor God, staat men vrolijk en verruimd weder op.

De Geest, die SIMEON in den tempel heeft gebragt, doet hem ook aanstonds in het kind van MARIA en JOZEF den Christus Gods zien. De grijsaard snelt toe op de moeder, neemt het wonderkind in de armen en stort zich uit in een bezielde loflied. "Nu laat gij, Heer!" enz. (1). Wat mag hem zoo doen juichen bij het aanschouwen van een zwak en arm menschenkind? O, zijn geloofsoog ziet meer; in het menschenkind ziet hij Gods Zoon; in zwakheid de kracht Gods, in armoede onmetelijken rijkdom. "Heer!" zegt hij, "nu laat gij uwen dienst-knecht henengaan in vrede, naar uw woord." *Naar uw woord.* Dat is grondtoon van het gansche lied, de roem van Gods trouw en waarheid. De openbaring hem gedaan, wordt nu vervuld. Wat kan hij anders dan Hem loven, die zijn woord had gehouden? Nu is hij voldaan. Nu wil hij heengaan; nu de matte oogen sluiten, want zij hebben den Heiland gezien.

Wie is er, die den Heiland niet kan zien? Getuigt niet de Schrift van Hem? Wijst zij niet op Hem en spreekt: ziedaar uw Heiland? Wie uit die Schrift Hem leerde kennen; wie door hare getuigenis van Hem, in Hem leerde gelooven, heeft hij niet een' bestendigen troost, en een licht in alle duisternis, ook in het duister des doods? Ja,

(1) Lucas II : 29—32.

wie den Heiland heeft gezien, hij vreest den dood niet meer.

SIMEONS oogen hadden "de zaligheid gezien, die God bereid had voor het aangezigt van al de volken." Zoo was Gods raad. In het zaad ABRAHAMS zouden alle volken der aarde gezegend worden. Wat bij de wereld *zegen* heet, kunnen niet allen deelachtig worden, Niet allen kunnen rijk, niet allen kunnen geëerd worden. Maar wat allen begeeren, schoon niet allen 't verkrijgen, dat is ook niet het ware goed van den mensch. Maar hier is een Heiland en een heil, een eeuwig goed, weggelegd voor allen, die er geloovig de handen naar uitstrekken. Het kind, dat SIMEON in de armen draagt, is een licht tot verlichting der heidenen. Ja, JEZUS is gekomen om allen te verlichten, om der blinden oogen te openen, om de gebondenen uit te voeren uit de gevangenis, en uit den kerker die in duisternis zitten (1).

En is Hij zulk een licht, Hij is te gelijk "tot heerlijkheid van Gods volk Israël." Uit Israël komt de Heiland der wereld. Dat is Israëls cere, die geen mensch, geen schepsel hem ontrooven kan, want de Heer heeft hem die gegeven. Maar wat beteekent 't tot dat volk te behooren, zoo men niet een kind is van ABRAHAM, den vader der geloovigen? Daarom Israëls cere komt allen toe, die door het geloof in CHRISTUS tot het geestelijk Israël behooren

(1) Jes. XLII: 7.

ren, en alzoo "des wortels en der vettigheid des olijfbooms mede deelachtig zijn geworden." Het is een valsche roem, als iemand spreekt: *ik heb ABRAHAM tot vader*, en hij sluit zijn hart voor CHRISTUS; of: *ik behoer tot het volk der Christenen*, en hij vergeet zijne roeping. Maar wie waarlijk CHRISTUS heeft als Verzoener en Heiland, als Licht en Leven, hij is in waarheid Israëliet, in waarheid Christen, discipel van den Heer.

SIMEON heeft zijn loflied geëindigd. Kon 't anders of MARIA en JOZEF moesten zich verwonderen over wat van dit kind gezegd werd? Die verwondering komt niet voort uit ongeloof of twijfel, maar daartuit dat SIMEON, die voor 't eerst het kind ziet, het eert als zijnen Heiland en nu in vrede wil heengaan. Hunne verwondering getuigt van hun geloof. Anders gewis zouden zij gespot hebben met de vreugde en de taal van den grijsaard.

En nu breidt deze zijne handen zegenend over hen uit. MARIA is de gezegende des Heeren, en wie de Heer zegent, die is gezegend. Maar het kind op hare armen zal de wereld den zegen wederbrengen, voor den vloek der zonde. Het zal de volken verlichten, als een licht dat schijnt in de duisternis en door hetzelfde niet wordt begrepen. Daarom is het tot eene scheiding, dat dit Licht in de wereld komt, en tusschen licht en duisternis zal strijd ontstaan. Voor het geestesoog van SIMEON onthult zich de toekomst. Hij aanschouwt door den

Geest in de gezegende vrouw die voor hem staat, de treurende moeder. Hij gevoelt zich gedrongen in hare ziel een voorgevoel op te wekken van den lijdensweg hares Zoons, en van de smart, die zij zelve zal ondervinden. Tot haar dan wendt hij zich bijzonder, en spreekt: "Zie deze wordt gezet" enz. (1). CHRISTUS gezet tot een *val* van velen in Israël. Meent niet dat Hij gekomen is om der menschen zielen te verderven. Neen, Hij kwam om zalig te maken. Maar des menschen schuld maakt den reuk des doods ten doode. Even als blindheid en onvoorzigtigheid zich stoot aan een' steen en valt, zoo het ongeloof aan CHRISTUS; aan zijne *leer*, omdat ons verstand haar niet terstond begrijpt; en aan zijn *leven* in *knechtsgestalte*, aan zijn *lijden* en *kruis*, omdat men in die geringheid en vernedering Gods Zoon niet wil zien.

Maar Hij is ook gezet tot eene opstanding van velen, die in eenvoud zijne *leer* aannemen, als die alleen wijs maakt tot zaligheid, die zijn *leven* als heilig houden, ons ten voorbeelde, die zijn *kruis* aangrijpen als banier van heil en overwinning. Deze rigten zich aan Hem op, ook al hebben zij zich vroeger aan Hem gestooten, en nu wordt Hij hun de kracht om vaster te staan en bij Hem te blijven. Alle hongerenden en dorstenden naar genade, die erkennen dat zij niets zijn en CHRISTUS alles is, voor deze allen wordt hij ter opstanding. En hoe komt

(1) Lucas II: 34, 35.

men daartoe? Alleen door boete, door de smart der zelfverloochening. Daartegen verzet zich onze natuur. En daarom is CHRISTUS een teeken, dat wedersproken wordt. Onder elkander mogen de ongeloovigen verdeeld zijn, één zijn zij in ongelooft. En daar CHRISTUS zelf in tegenspraak is met alle onwaarheid en ongerechtigheid, en deze straft, waar Hij die vindt, bij HERODES of PILATUS, bij Fariseën of Sadduceën, daarom zijn allen één in het wederspreken van Hem. MARIA zou 't beleven en met eigene oogen aanschouwen. Van daar dat SIMEON propheteert van het zwaard, dat door hare ziele zou gaan.

En toch, dat alles is van God en moet dienen tot opbouw en eere van zijn rijk, dat rijk der waarheid. Hoe ook wedersproken, het teeken blijft staan, want het is van God gezet. Wat zou een menschelijk woord vermogen tegen een goddelijk *werk*? Wat vermag het stoutste en hardnekkigste *Neen* des menschen, tegen het *Ja* en *Amen* van den Eeuwigen God? De gedachten uit vele harten moeten alzoo geopenbaard worden. Blijken moet het, of daar in den mensch eene geheime vijandschap is tegen het Licht, dan of hij uit de waarheid is en hare stem hoort.

MARIA heeft op nieuw een wonderbaar getuigenis Gods ontvangen, in SIMEON's lofsied en prophete. Ja alras zal zij zien en ondervinden, wat zij vernam van haar kindeken, als de zaligheid en het licht al-

ler volken, en van het zwaard door hare ziel. Want nauwelijks heeft zij *Jeruzalem* verlaten, of wederom worden haar de wegen duidelijk, waarop God de menschen leidt en die zij zelve moet betreden.

HOOFDSTUK VI.

MARIA EN DE OOSTERSCHE WIJZEN.

Mattheus II: 1—11.

De ouders zijn met het kind JESUS uit den tempel te *Jeruzalem* wedergekeerd naar *Bethlehem* (1). Wij zien MARIA in verbeelding, zoo als zij in haar vroom en eerlijk hart alles overlegt, wat zij gezien en gehoord heeft, sedert zij *Nazareth* verliet. Maar wat nieuwe verrassing wordt haar nu bereid! Wat vreemde gasten zijn 't, die daar onverwacht hare stille woning binnentreden, en vol verrukking voor haar kind nedervallen en het aanbidden? Wijzen zijn het van het Oosten. Zij hebben de star van den

(1) Wel zegt ons LUCAS, hoofdstuk II: 39: "zij keerden weder naar *Galilea* tot hunne stad *Nazareth*;" en het schijnt dus volgens dien Evangelist, dat MARIA en JOZEF met hun kind niet naar *Bethlehem* teruggekeerd zijn. Maar het is duidelijk, dat LUCAS met de aangehaalde woorden zoo algemeen mogelijk het verhaal van JESUS eerste levensdagen besluit, en met stilzwijgen voorbijgaat, wat MATTHEUS verhaalt van de komst der Oostersche wijzen en de vlugt naar *Egypte*. Immers is het onwaarschijnlijk dat en de komst der wijzen en de vlugt naar en de terugkeer uit *Egypte* voor den veertigsten dag hebben plaats gehad.

pasgeboren koning der Joden gezien en zijn nu gekomen om hem te aanbidden.

Uit het bezoek der herders is 't MARIA gebleken, dat God zich nederbuigt tot de nederigen en geringen. Maar nu wordt het haar en ook ons getoond: niet uitwendige geringheid is een waarborg voor Gods genade. Neen, wat in zijne oogen waarde heeft, is de eenvoud des harten, de gewilligheid om zijne genade aan te nemen. Welk eene boodschap verneemt MARIA hier weder! Niet slechts op het veld buiten *Bethlehem* heeft de hemel getuigenis gegeven aan haar kind. Ook in het verre Oosten is eene ster verrezen, ten teeken dat de zon der gerechtigheid was opgegaan, Een Goddelijk teeken heeft de wijzen naar *Bethlehem* gevoerd. Zoo is aan den hemel een teeken gezien, toen de Zone Gods in het vleesch verscheen. Zoo zal eens, als Hij wederkomt ten oordeele, het teeken van den Menschenzoon, voor allen zichtbaar in de wolken aanschouwd worden!

Deze wijzen hebben zich opgemaakt, om Hem te zien, naar wien alle eeuwen door, met smachtend verlangen is uitgezien. Reeds terstond ziet nu MARIA de vervulling van SIMEONS woord: haar kind, "een licht tot verlichting der heidenen." En wat maakt deze vreemdelingen uit de heidenen deelgenooten aan den goddelijken zegen? Voor alle dingen de Goddelijke genade, die de star aan den hemel, en het licht des geloofs in hunne harten

deed opgaan. Zie, nu de belofte vervuld wordt, moet ook den heidenen de zaligheid geopenbaard worden. Immers, God heeft tot ABRAHAM gesproken: "in uw zaad zullen gezegend worden alle volken der aarde." (1) Ja, van den beginne aan heeft God ook aan de arme heidenen gedacht; ook hen heeft Hij uitverkoren in CHRISTUS, eer de wereld was. Deze eerstelingen uit de heidenen zijn een duidelijk bewijs der Goddelijke genade, die ook hen heeft geroepen. En hoe komen zij *gewillig, met spoed* en in *eenvoudig geloof*. Zij schuwen de moeite niet van eene lange reis, en worden niet geschokt in hun geloof, door wat zij aan het einde hunner reize vinden. Den *koning der Joden* zoeken de, komen zij te *Jeruzalem* en vragen naar Hem. Maar daar kent men Hem niet, en zij, die boven allen reden van blijdschap hadden, worden ontroerd. Zij zoeken een' *koning der Joden*, en het verdriet hen niet, dat men hen henen wijst naar het geringe *Bethlehem*, en dat men hen alleen laat voorttrekken. Buiten *Jeruzalem* zien zij de star weder, en zij verheugen zich met zeer groote vreugde. En als nu eindelijk hun zoeken met vinden wordt bekroond, waar komen zij, wat vinden zij? Zij komen in eene geringe woning. Zij vinden een kind zonder eenige uitwendige teekenen van luister en aanzien. Welk eene geloofsbeproeving! Zullen zij niet het hoofd schudden en denken: wij zijn bedrogen?

(1) Gen. XXII: 18.

Neen, dat zullen zij niet. In eenvoud des harten volgden zij dus ver hooger leiding; in eenvoudig geloof traden zij binnen in de geringe woning. Zij vinden het kindeken met MARIA zijne moeder; en zij vallen neder en aanbidden. Wat sterk geloof! Hoeveel zwarigheden heeft het overwonnen!

MARIA zag 't aan met stille verbazing. En wij, o dat wij hier eene nieuwe opwekking erlangen tot geloof en ijver. "Wij hebben zijne star gezien, wij zijn gekomen." Zoo spraken die wijzen. Hoe beschamen zij ons en onze traagheid! *Onvermoeid* zoeken zij. Wij hebben alles nabij ons, en versmaden 't vaak of dralen om 't aan te nemen. Zij laten zich door het uitwendige niet *schokken*, maar *aanbidden* met verrukking. En wij ergeren ons vaak aan krib en stal en vergeten alzo in het kind den koning te zien over het huis JACOBS, wiens koninkrijk zonder einde is.

De aanbeddende Wijzen doen hunne schatten open, en brengen het kindeken geschenken, goud, wierook en mirre. Dit offeren van die gaven is een teeken der hulde die zij Hem toebrengen. Zij zien in het kindeken Hem, naar wien duizenden verlangd hebben. En hunne hulde is deels de vervulling van JESAJA's profetie: "goud en wierook zullen zij aanbrengen, en zij zullen den overvloedigen lof des Heeren boodschappen" (1); deels eene profetie zelve van dien tijd, waarin de Heer zijn Sion zal her-

(1) Jes. LX : 6.

bouwen, en de kinderen dezer geestelijke moeder verzamelen zal uit alle einden der aarde.

In eigenlijken zin kunnen wij hier die Wijzen niet navolgen. Wij kunnen onze gaven niet nederleggen voor Hem, die ook onze koning is. Maar de geschenken dezer Wijzen kregen eerst waarde door het geloovig hart, waarmede zij ze bragten. Daarom den schat onzes harten voor CHRISTUS opengedaan, en onzen Koning gehuldigd met het goud des geloofs, met den mirre der boete, met den wierook des gebeds. De ziel mag niets meer haar eigendom noemen. Alles moet CHRISTUS worden gewijd, van Wien zij alles heeft. Daarin moet zij hare zaligheid vinden, dat zij Hem leeft, die voor haar gestorven is. Maar nog meer. Als de Heer spreekt: "wat gij den minste mijner broederen gedaan hebt, dat hebt gij Mij gedaan;" (1) dan wijst Hij ons daarmede de rijkste gelegenheid, de duurste verpligting en het zaligst loon aan, dat ons dringen moet Hem ook te huldigen en te dienen met uiterlijke gaven der liefde. Dat zijn gaven, die Hij nog heden van ons aanneemt en vordert, offers der barmhartigheid, aan welke Hij een welgevallen heeft.

(1) Matth. XXV: 40.

HOOFDSTUK VII.

DE VLUGT EN DE TERUGKEER.

Mattheus II: 12—23.

HERODES ontroerde en geheel *Jeruzalem* met hem, toen de Wijzen te *Jeruzalem* kwamen. Al de overpriesters en schriftgeleerden moesten zich vereenigen om de vraag te beantwoorden, waar de CHRISTUS zou geboren worden. Zij onderzoeken de Schrift, en deze geeft onbedriegelijk antwoord, want zij is Gods woord. Maar wat baat het zoeken en vinden in de Schrift zonder geloof? Alleen het zoeken der Wijzen is een zalig vinden geworden. Wat baat het zoeken van HERODES, zijn vragen aan de Wijzen, voor wie hij onder den schijn van vroomheid zijne moordlust verbergt? Wat beteekent het, wanneer de grooten der aarde zamenspannen tegen den Heer en zijnen Gezalfde? Die in den hemel woont belacht en bespot hen. Zie, God beveelt de Wijzen in den droom niet weder te keeren tot HERODES, maar door een anderen weg naar hun land te gaan. En nu moge de vertoornde koning in *Bethlehem* en in al deszelfs landpalen al de kinderen laten ombrengen van twee jaren en daaronder, opdat dat kind hem niet ontga, wiens geboorte hem zoo zeer heeft ontroerd. 't Is al te vergeefs. Over dat kindeken waakt Hij, Die verstroot de hoogmoedigen in de

gedachten hunner harten, en Die magtigen afrukt van de troonen. "De Engel des Heeren verschijnt ook aan JOZEF in den droom en spreekt: sta op en neem tot u dat kindeken en zijne moeder, en vlied in *Egypte*, en wees aldaar, tot dat ik het u zeggen zal; want HERODES zal het kindeken zoeken om het te dooden." (1) JOZEF doet alzoo. Was reeds de gang van *Nazareth* naar *Bethlehem* voor MARIA eene geloofsbeproeving; hoeveel zwaarder beproeving wordt nu over haar gehengd! In den nacht moet zij opbreken en ijlings vlieden in een vreemd land. Vlughten moet zij omdat men haar kind naar het leven staat, dat kind waarvan zij door eenen engel zooveel groots heeft vernomen, wiens verschijning dusver de harten aller vromen met lof en dank jegens God heeft vervuld. En naar den goddelijken raad moet dat kind, Israëls heil, eene schuilplaats zoeken in dat land, waarin eenmaal Israël zuchtte, waaruit het vlood voor den haat zijner vijanden. Voorwaar, wel donker Godsbestuur! Maar hoe donker ook, het ontbreekt niet aan het licht zijner genade, zoodat MARIA's geloof niet zwakker, maar nog sterker en krachtiger wordt. Immers heeft God vooruit het gevaar geopenbaard door zijnen engel; Hij heeft een veilig toevlugtsoord aangewezen; en naar zijn wijs bestel heeft Hij door de gaven der Wijzen de middelen

(1) Matth. II : 13.

geschonken om de reis te doen en in den vreemde te vertoeven.

Wij moeten met MARIA de wijsheid onzes Gods aanbidden, en te gelijk hier een' nieuwen vasten grond vinden voor het anker onzes geloofs en onzer hope. O, komen ook wij in donkere wegen, openen wij maar ons geloofsoog. De trouwe God laat het niet ontbreken aan wenken zijner genade. Zijne belofte is: "Ik zal u onderwijzen en u leeren van den weg, dien gij gaan zult." (1) Maar om zijne onderwijzing te verstaan en tot ons nut aan te wenden, daartoe worden vereischt een vroom hart, een geopend oog, een luisterend oor. Bij ons ligt de schuld, in de dwaasheid en traagheid van ons hart, dat wij vaak nergens licht zien. Niets komt bij geval ons over. Ons schijnt vaak dit of dat een donker bestel, òf omdat wij niet acht gaven op de wenken die God ons ter waarschuwing en voorbereiding gaf; òf omdat God 't werkelijk in zijnen ondoorgrondelijken raad voor ons verborgen hield. Maar, wat ons ook donker zij, voor God is alles helder licht, Die alles vooruitgezien en verordend heeft. "Hij zal uwen voet niet laten wankelen, uw bewaarder zal niet sluimeren. Ziet de bewaarder Israëls zal niet sluimeren noch slapen." (2) Wat ook moge komen, overal, zoo wij slechts in den geloove zijn, overal is ons dan eene vrijplaats geopend, een vaste burg werwaarts wij vlieden kun-

(1) Psalm XXXII: 8.

(2) Psalm CXXI: 3, 4.

nen, en veilig wonen onder de vleugelen van Gods almagt.

Ja, God heeft gedachten des vredes over een iegelijk onzer. Ons allen heeft Hij van eeuwigheid gezien met heel ons lot, en al den last, dien Hij ons wil opleggen. Maar ook aan niemand nog heeft Hij zijne kracht geweigerd, die alles aanneemt als uit zijne hand en geloovig zijnen bijstand vraagt. "Als ik op God vertrouw dat Hij almagtig is en alle dingen bestuurt, zoo vrees ik zelfs niet voor mijne vijanden; want God heeft evenzeer het hart en de gedachten van mijnen vijand in zijne hand, als mijn hart en gedachten. Hij is Heer over dood en leven. Dus zwijge de mensch." Zoo, en teregt sprak LUTHER. Daarom, wat zouden wij vertzagen en vreezen.

Die wegen wist te teeknen voor starren, zon en maan,
Zal zich ook niet misrekenen in uwe levensbaan.

O, de Schrift is vol getuigenissen in woorden en voorbeelden, dat God ieder mensch bij de hand nemen en leiden wil, die zich slechts wil laten leiden. Gaan wij dan getroost, mijne lezers! even als MARIA met haar kindeken. Gaan wij willig op den weg, waarlangs God ons voert. Aanstonds, in 't midden van den nacht trekken JOZEF en MARIA op, eenvoudig zich houdende aan het goddelijk woord. En is hun gezegd: "blijf daar tot dat Ik

't u zeggen zal;" nu weten zij ook, dat het Godsoog immer over hen geopend is, en dat het juiste tijdstip om huiswaarts te keeren hun van boven zal worden bekend gemaakt. Wie zich onverdeeld aan Gods leiding overgeeft, gehoorzaam en met kinderlijk vertrouwen, die leert ook bij iedere schrede zich digter aan God houden en zijne trouw prijzen.

De hemelbode blijft niet uit. Toen HERODES gestorven was, die de ziel des kinds zocht, komen ouders en kind weder in het land Israëls en trekken op goddelijke aanwijzing naar *Galilea*, onder de zachte heerschappij van PHILIPPUS, om in *Nazareth* te wonen.

MARIA is weder te huis. Maar sedert zij van daar was weggegaan, geroepen door het gebod des keizers, wat had zij niet ondervonden? Welk eene heerlijke school voor haar geloof had zij doorgelopen! En hoe zalig zal 't haar nu geweest zijn, "nu haar kind opwies en gesterkt wierd in den geest, en vervuld met wijsheid; terwijl de genade Gods over Hem was." (1) Zoo komen ook wij eens te huis na den pelgrimstogt door dit land der beproeving en des lijdens. O, als wij het geloof behouden hebben, hoe zalig zal dan daarboven het aanschouwen zijn!

(1) Lucas II: 40.

HOOFDSTUK VIII.

MARIA EN DE TWAALFJARIGE JEZUS.

Lucas II: 41--52.

MARIA en JOZEF wonen nu met hun kind in *Nazareth*. Daar wast het op en wordt gesterkt in den geest. Zietdaar alles, wat wij van JEZUS kindsheid weten. God heeft in zijne wijsheid een sluijer gespreid over de jaren, waarin zijn menschgeworden Zoon tot mannelijke rijpheid opwies. Op ééne plaats slechts wordt die sluijer opgeheven. Het is toen JEZUS den ouderdom van twaalf jaren had bereikt. Zijne ouders, die alle jaar naar *Jeruzalem* reisden op het feest van Pascha, namen hun kind op dien leeftijd mede. Niet om hem de hoofdstad te leeren kennen, en eenen indruk te doen bekomen van hare pracht en heerlijkheid. Zoo mogen vele ouders handelen, die zoo spoedig mogelijk hunne kinderen uit den engen huisselijken kring in de wereld brengen, om met hare zeden bekend te worden. Niet alzoo MARIA. Zij neemt haar kind mede, nu de viering van het Paaschfeest op handen is. En schoon de wet slechts van mannen eischt, dat zij de reize zullen doen naar de heilige stad op de hooge feesten, de trouwe moeder vergezelt haar kind; zij wil 't niet alleen laten trekken.

Wat mag er in de ziel van den twaalfjarigen

knaap hebben omgegaan, toen hij daar met de karavaan naar *Jeruzalem* toog, terwijl de feestreizigers onder weg hunnen psalm ophieven: "ik verblijde mij in degenen die tot mij zeggen: wij zullen in het huis des Heeren gaan." (1) Nu zal Hij met eigen oogen zien, met eigen ooren hooren, wat zijne vrome moeder hem zoo vaak heeft verhaald. Nu zal Hij deelen in de feestvreugde van zijn volk. Wat zal Hij gevoeld hebben toen eindelijk de heilige stad zich vertoonde aan zijne verbaasde blikken? O, met andere oogen, met andere gewaarwordingen zal Hij later meermalen die stad aanzien en binnen treden. Maar nu vertoont zij zich aan Hem in louter zonneglans, nu treedt hij haar binnen vol heilige vreugde.

Het eerste wat Hij binnen de stad ziet is de tempel. Daarheen voor alle dingen voeren Hem zijne ouders. O, dat allen alzoo doen, die God met kinderen heeft gezegend, of aan wie kinderen zijn toevertrouwd. Dat zij ze eerst daar brengen, waar zij de eere Gods hooren verkondigen, en opgewekt worden tot liefde jegens Hem, die ook voor hen zijnen Zoon gaf. Een kinderhart is open en toegankelijk, en diep gaan de eerste indrukken, die daarop worden gemaakt. En waar zijn kinderen veiliger geborgen dan in de nabijheid en in de hand van Hem, die zelve sprak: "derzulken is het koninkrijk Gods?" (1) Wat is er mede gewonnen, als men

(1) Psalm CXXII.

(2) Marcus X: 14.

alleen weet dat zijne kinderen voor dit leven verzorgd zijn, en men ziet niet verder dan deze aarde, en niet hooger op tot het doel, waarop alle wegen hier beneden uitloopen, maar waar zich dan de weg voor de eeuwigheid in tweeën scheidt, of ter regter of ter linkerzijde? Wil men dat niet slechts het ligchaam maar ook de ziel der kinderen welvare, dan is er maar één weg, ze vroeg tot God en JESUS te leiden. Niemand zegge dat daardoor hunne gezonde ontwikkeling wordt belemmerd, en in plaats van liefde tot God en de waarheid, tegenzin en afkeerigheid van het hoogere in hen verwekt worden. De zoodanigen weerspreken den Heiland in het aangezicht, die sprak: "laat de kinderkens tot mij komen?" (1), en die met dat woord de daad zijner vrome moeder heeft geregtvaardigd, die Hem op zijn twaalfde jaar in den tempel te *Jeruzalem* had gebracht. Maar zal er met vrucht op de godsdienstige ontwikkeling der kinderen gewerkt worden, dan moet boven alles het huisselijke leven, waarin zij ademen en verkeereren, van eenen christelijken geest doortrokken zijn. Ontbreekt deze, niets zal 't baten, al brengt men het kind duizend malen in de kerk. Het huis, dat is de heilige plaats, waar het moederoog over de kleinen waken, het moederwoord alle kwaaden, de moederliefde alle goed planten moet. Neen, die arbeid mag niet aan vreemden worden toevertrouwd. Want kinderen zijn liefdependen van

(1) Marcus X : 14.

den trouwen God, door Hem aan ouders geschonken, om ze eens van hen weder af te eischen en rekenschap te geven, hoe zij ze hebben beschouwd. Wat zou 't te zeggen zijn, als kinderen de eeuwigheid intraden zonder de kiem van dat leven, dat bij God leven heet, als hunne geestelijke armoede hunne ouders bij God aanklaagde, en als het bloed der kinderen van de hand der ouders werd geëischt, daar toch de Heiland ook hunne kinderen en hen zelve onder zijne vleugelen had willen vergaderen, maar zij hadden niet gewild!

De feestdagen zijn voorbij. Het kind JEZUS bleef te *Jeruzalem*, maar zijne ouders wisten 't niet. Gerust trokken deze op, meenende dat hun kind in het gezelschap op den weg was, en hopende hem daar spoedig te vinden. Te vergeefs! Onder de magen en bekenden is JEZUS niet te vinden, en alras zijn JOZEF en MARIA besloten naar *Jeruzalem* terug te keeren. Drie dagen vol angst en zorg gaan voorbij, besteed in onvermoeid zoeken. Eindelijk vinden zij hun kind in den tempel. Daar zit de twaalfjarige in het midden der leeraren, hen horende en hen ondervragende, zoodat allen die hem hoorden, zich ontzettekeden over zijn verstand en antwoorden.

Mag de moeder niet gelukkig genoemd worden, die in de ontvankelijke ziel des kinds de zaden had gestrooid, waarvan nu de eerste bloesems en vruchten zichtbaar werden? Ja, gelukkig en getrouw mag

elke moeder worden geheeten, die met Christelijke wijsheid, in de kracht Gods, het oog bestendig naar boven, alzoo haar kind opvoedt, dat in zijne ziel zich levenslang één toon laat hooren, dien hij niet vergeten kan, noch in het gedruisch, noch in de stilte des levens, die als een goede engel op zijnen weg hem begeleidt, en waarvoor hij de moeder nog zegent, als zij reeds lange sluimert in den zachten schoot der aarde.

MARIA en JOZEF treden den tempel binnen. Daar zien zij JEZUS en worden verslagen. "Kind!" roept MARIA uit, "waarom hebt gij ons zoo gedaan! Zie nu vader en ik hebben u met angst gezocht." "Dat was," zegt een vroom Schriftuitlegger, "het eerste verwijt, dat JEZUS ontving." Maar een verwijt vol liefde, eene liefde, die in den toon waarop MARIA sprak, in het oog waarmede zij haar kind aanzag, gewis duidelijk te bespeuren was. "Wat is het, dat gij mij gezocht hebt? Wist gij niet, dat ik moet zijn in de dingen mijns Vaders?" Met deze vraag gaf het kind antwoord op de vraag der moeder. Het is het eerste woord, dat van JEZUS in de Schrift staat opgeteekend. Het bewijst hoe Hij reeds toen zijne verhevenheid bewust was. En verwonderen kan het ons niet, dat zijne ouders "het woord niet verstonden dat Hij tot hen sprak." Maar kenmerkend wordt weder van MARIA medegedeeld: "Zij bewaarde al deze dingen in haar hart."

En hoe schoon, hoe eenvoudig is nu het slot dezer

gebeurtenis! Het kind, waarover leeraren zich hebben verbaasd, in welks ziel het bewustzijn leeft wat en van waar het is, dat kind schaamt zich zijne ouders niet! Het verlaat met hen den tempel, komt met hen in het stille *Nazareth* en is hun onderdanig. Daar neemt JEZUS toe in wijsheid, en in grootte, en in genade bij God en de menschen. En MARIA, de stille en ernstig nadenkende, heeft gewis meer en meer den zin leeren verstaan van het woord hares kinds, in den tempel te *Jeruzalem* gesproken. En zoo werd zij langzamerhand daarop voorbereid, dat haar zoon hare woning geheel verliet, om "te zijn in de dingen zijns Vaders."

HOOFDSTUK IX.

MARIA OP DE BRUILOFT TE KANA.

Joh. II: 1—11.

De Evangeliën verhalen niets van den tijd tusschen het twaalfde en dertigste levensjaar van JEZUS. En ook van zijne ouders wordt in dien tijd niets vermeld. Den naam van JOZEF lezen wij het laatst bij het tempelbezoek van den twaalfjarigen. Welligt is hij spoedig gestorven, allerwaarschijnlijkst voor het dertigste jaar van JEZUS. Immers toen JEZUS, niet lang na zijn openlijk optreden, in de synagoge te *Nazareth* leerde, spraken de inwoners van die

plaats van Hem, als den timmerman, den zoon van MARIA (1). En na de bruiloft te *Kana* wordt alleen van JEZUS moeder gesproken, die met Hem en zijne broeders en zijne discipelen naar *Kapernaum* afging (2). MARIA de vrouw, die van alle vrouwen op aarde, de grootste vreugde en de diepste smart ondervonden heeft, heeft ook moeten ondervinden, wat 't zegt weduwe te zijn. En nadat haar eerstgeboren zoon hare woning verlaten had, om te gaan tot de verlorene schapen des huizes Israëls, leefde zij in den stillen kring harer betrekkingen, in wier gezelschap wij haar nu voortaan aantreffen. Maar dien eerstgeborenen, het kind waaraan haar hart hing, kan zij niet uit het oog verliezen. In hare gedachten, met haar oog is zij Hem nagegaan op al zijne schreden. Van nu aan echter staat van haar weinig meer opgeteekend in de Evangelien. Deze behelzen geene geschiedenis van MARIA, maar eene getuigenis van het leven en de werken des Heeren. Waar CHRISTUS optredende onder zijn volk, verschijnt als de schitterende zon, daar moet MARIA noodzakelijk terugtreden. De Heer wordt als het middelpunt in de Evangelien, rondom hetwelk alles zich beweegt. Toch ontgaat MARIA niet geheel aan ons oog. Te midden der velen, die rondom JEZUS zich vereenigen en verdringen, vertoont zich nu en dan het liefelijk beeld zijner vrome moeder.

Zoo treffen wij haar voor 't eerst weder aan op

(1) Marcus VI : 3.

(2) Joh. II : 12.

de bruiloft te *Kana*. Zeker was het een feest bij een van *MARIA*'s betrekkingen. Zij was onder de gasten, "en *JEZUS* was ook genood en zijne discipelen." (1) Geen uitgelaten vreugdefeest was het, waaraan weelde en dartelheid den toon gaven. Noch *JEZUS* noch *MARIA* zouden dan er zich hebben laten vinden. Neen, eene blijde gebeurtenis in den kring hunner betrekkingen vierden zij mede op eenvoudige wijze. Zie, de Heer onttrekt zich niet aan de gulle vreugde des levens. Hij veracht niet het genot van het gezellig verkeer en van eenen wel toebereiden disch. Zou Hij 't dan in zijne discipelen wraken, in hen die naar zijnen naam zich noemen? Voorzeker niet. Dat alleen keurt *JEZUS* af, als men voor het genot des levens zijne roeping vergeet en aan overdaad en dartelheid zich schuldig maakt. Maar dat deze hier niet heerschte, blijkt daaruit dat er alras wijn ontbrak.

MARIA, die zonder twijfel in de nabijheid van haren zoon zat, bemerkt spoedig het gebrek, en zegt tot *JEZUS*: "zij gebben geen' wijn." Het is alleen haar medelijden, dat haar dit woord doet uiten. Zij denkt zich in de plaats van den gastheer, als het gebrek aan wijn, en dat op dezen feestdag en bij deze gelegenheid, zal bespeurd worden. Zij gevoelt hoe deze beschaamd zal worden, door het vermoeden van karigheid en bekrompenheid. En dat alles gevoelt zij dubbel in de woning van haren vriend.

(1) Joh. II: 2.

Als onwillekeurig spreekt zij dit haar gevoel in woorden uit, en tegen wien eerder, dan tegen Hem, die haar de naaste is, haren zoon? Maar in dat woord van deelneming en medegevoel, spreekt ook de wensch, dat het gebrek aan wijn, zoo beschamend voor den gastheer, moge verholpen worden. Niemand echter bezondige zich aan het liefelijk beeld van MARIA, door hier de taal te willen hooren van vrouwelijke, van moederlijke ijdelheid, die de eerste gelegenheid aangrijpt om den zoon tot een wonder te bewegen, dat en dezen en der moeder tot eere zou verstrekken. Hoe zou men zoo iets van MARIA denken, dat beeld van reine, zich zelve verloocherende ootmoed! Hoe had 't in haar kunnen opkomen, JEZUS tot het verrigten van een wonder te bewegen, daar zij niet wist of dat tot zijne roeping behoorde. Uitdrukkelijk lezen wij, dat JEZUS dusver geen wonder nog had verrigt. (1) Neen, MARIA dacht thans niet aan zich zelve, maar aan anderen en aan hunnen nood. Hulpe wenscht zij, op welke wijze dan ook. En eenvoudig en vertrouwend maakt zij JEZUS op den nood opmerkzaam.

En als nu JEZUS tot haar zeide: "Vrouw! wat heb ik met u te doen? mijne ure is nog niet gekomen;" zullen wij daar van den Heer denken, dat Hij zijne moeder gestreng en hard afwees, en zelfs in den toon, waarop Hij sprak, dit liet blijken? Maar is Hij ooit in zijn leven bitter en hard tegen iemand

(1) Joh. II: 11.

gewceest? Heeft Hij niet overal als de hartenkenner, het hart aangezien? Zou 't in Hem hebben kunnen opkomen, zijne moeder die Hij geheel en al kende, en ook thans zeker verstond, bits te bejegenen? Voorzeker neen! Omdat Hij zelf een geopend liefde-oog heeft, en weet wat Hij doen zal, daarom moet Hij zijne zelfstandigheid en goddelijke magt, ook tegenover zijne moeder laten gelden. Zie, Hij wil hulp aanbrengen, maar allen schijn moet Hij weren, alsof bij hetgeen Hij doen ging, het woord zijner moeder, en niet eeniglijk en alleen de wil van zijnen hemelschen Vader Hem had geleid. Van den beginne aan, moet het blijken, dat Hij als Messias handelt, waar Hij met goddelijke kracht iets werkt, en dat Hij zijne heerlijkheid openbaart, om zijnen Vader te verheerlijken. In dit en soortgelijke gevallen is de wil en het woord zijner moeder geen maatstaf voor Hem. Hij weet en moet alleen weten, wanneer zijne ure daar is. En juist nu moet Hij dat bestemd verklaren, waar Hij zijn eerste teeken zal verrigten. Ook moet eerst het gebrek door allen ondervonden zijn, voor dat Hij komt met zijne hulpe en volheid.

Is hier niet wederom iets te leeren voor hen die *MARIA* heilig noemen en aanbidden als "*koninginne des hemels*," en als de *almachtige moeder Gods*, tot wie men zich in den gebede te wenden heeft, opdat zij voor ons bidde bij den Zoon, en deze hare bede toesta? Blijkt 't hier niet duidelijk, dat de

Zoon zich de eere en de magt niet laat rooven, die Hij in den naam des Vader heeft en gebruikt?

MARIA verstond gewis het woord van haren Zoon. Zij gevoelde hoe zij goddelijk teregt-, niet hard en bits afgewezen was. Zij had begrepen, dat haar Zoon zich had voorbehouden te handelen zoo als en wanneer Hij wilde. En nu is zij berustende; het woord van haren Zoon is haar genoeg. Wie nu nog de moeder wil berispen, toen zij sprak: "zij hebben geen wijn;" de zoodanige spiegele zich aan haar demoedig vertrouwend berusten, en leere van haar, juist daar, waar Hij haar wil veroordeelen. Of is 't niet een treurig gebrek van velen, dat zij zich moeilijk kunnen houden aan Gods woord en belofte, maar spoedig ongeduldig worden als zij niet aanstonds wegen en middelen zien tot hunne hulp, of wanneer God niet in een oogenblik hen uitredt. Hoe velen willen Hem tijd en uur voor-schrijven, zonder ootmoedig en geduldig te verbeiden, tot dat zijne ure gekomen is.

MARIA wacht en wijst de dienaars op JEZUS, zeggende: "zoo wat Hij ulieden zal zeggen, doet dat." Zij is een sprekend bewijs voor de waarheid van het schriftwoord: "in stilheid en vertrouwen zou uwe sterkte zijn." (1) Ootmoedig treedt zij achter JEZUS terug, en ten aanhoore van alle gasten, wijst zij alle vermoeden af, als had zij iets te zeggen, of als was zij eenigzins betrokken

(1) Jes. XXX: 15.

in hetgeen geschieden zou. Wederom, hoe getuigt zij hier tegen allen die voor haar nedervallen, en met onheilige handen den Zoon die van boven is, ontrooven, wat Hem alleen toekomt, om met dien roof de moeder, die van beneden is, te sieren, de moeder, die alles wat zij is en heeft, uit de handen des Zoons ontvangen en met lof en dank ootmoedig aangenomen heeft.

De dienaars vullen, op JEZUS bevel, de water-vaten die aldaar waren met water, scheppen daaruit, en brengen 't tot den hofmeester om te proeven, en zie, het is geurige wijn. Hoe stil, zonder eenig gedruisch gaat de Heer zijnen gang!

Welk een gast aan dezen bruiloftsdisch, die met één woord, in één oogenblik, uit water geurigen wijn maakt! Dat mag heeten: de hand des Heeren kan eensklaps alle treurigheid in vreugde veranderen.

Welk een troost onder alle kruis en leed is hier voor alle vrome echtelingen! 't Is als of de Heer 't hun hier betuigt, dat Hij hunnen zuren arbeid, hun kruis, hun water tot wijn maken wil. Ja, de Heer bespaart het beste voor het laatst. Eerst bedroeft, daarna verblijdt Hij. Eerst geeft Hij hier kruis en smart, daarboven leven en vreugde.

Dit eerste wonder van JEZUS doet duidelijk zien, dat Hij van beginselen, in menschenoogen gering en onbeduidend, tot heerlijkheid leiden kan. Maar Hij doet 't alleen daar, waar geloof is, waar men berust in zijn woord, waar men gehoorzaam en stil

doet, zoo als Hij beveelt, ook al begrijpt men niet.

Kom en zie! had kort te voren PHILIPPUS tot NATHANAEL gesproken. Nu had deze met de andere jongeren deze openbaring van JEZUS heerlijkheid aanschouwd, en — “zijne discipelen geloofden in Hem.”

En MARIA? Zij zag haar vertrouwen beloond op eene wijze, die zij niet had kunnen verwachten. Zij ontving versterking voor een geloof, dat dertig jaren lang, terwijl haar zoon stil en onopgemerkt leefde, niet had gewankeld. Ter zelfder plaats, waar nog zoo even gebrek en nood hadden geheerscht, schittert nu de glans der goddelijke heerlijkheid. In de armoede der aarde wordt de rijkdom des hemels openbaar. En die JEZUS hadden genoodigd om Hem te eeren, zij zien hun vreugdefeest niet slechts door zijne tegenwoordigheid, maar ook door de openbaring zijner majesteit, heerlijk opgehuisterd.

HOOFDSTUK X.

DE MOEDER VAN JEZUS EN ZIJNE BROEDERS.

Matth. XII: 46—50.

Nog eenmaal voor de lijdensgeschiedenis noemen de Evangelieën de moeder van JEZUS, daar waar zij met JEZUS' broeders komt en Hem laat roepen, en Hij, den kring rondom Hem overziende, sprak: “Ziet mijne moeder en mijne broeders. Want zoo

wie uen nu mijns vaders doet, die in de hemelen is, dezelve is mijn broeder, en zuster, en moeder."

Naar welke aanleiding kwamen zijne moeder en broeders tot JEZUS? Het was te *Kapernaum*. Op zekeren dag, dat JEZUS van een' berg in huis gekomen was, verzamelde zich rondom Hem eene groote volksmenigte, zoodat JEZUS en de zijnen naauwelijks tijd hadden om te eten. Phariseën en Schriftgeleerden, die Hem van *Jeruzalem* achtervolgd waren, zoeken Hem ook hier bij het volk in verdenking te brengen. "Hij heeft BEELZEBUL," spraken zij, "en door den overste der duivelen werpt Hij de duivelen uit. Hij heeft eenen onreinen geest." Dat booze woord, uitgestrooid onder het volk, was ook, schoon eenigzins verzacht en verbloemd, JEZUS bloedverwanten ter oore gekomen, en aanstonds gaan zij uit om Hem vast te houden. JEZUS broeders, ongeloovig als zij waren, (1) hadden het gerucht zeker voor waarheid aangenomen. En waar zij nu henen gingen om Hem te halen, is 't wonder, dat ook zijne moeder medeging, al kon zij het gerucht ook niet aanstonds gelooven.

Juist toen zij aankomen, is de Heer bezig in heiligen ijver te spreken. Daar ontvangt Hij de boodschap: "zie uwe moeder en uwe broeders daar buiten zoeken u." Maar de schare zit rondom Hem. En Hij is geheel verdiept in het werk, door zijnen hemelschen Vader Hem opgedragen. Daarom over-

(1) Joh. VII: 5.

ziet Hij die rondom Hem zijn, breidt de handen uit over zijne jongeren en spreekt: "Ziet mijne moeder en mijne broeders." Is hier zweem van liefdelooze harde verloochening zijner moeder en broeders? Heeft zich JEZUS hier zijne moeder geschaamd? Neen, neen, Hij vergunt ons hier een blik in zijn open Heilandshart vol liefde en trouw.

De jongeren en het volk vernemen hier, dat Hij zich door niets wil laten hinderen en storen, als Hij bezig is in het werk Hem aanbevolen, tot een waarschuwend en opwekkend voorbeeld voor allen, die in zijnen naam tot zijn werk geroepen zijn. Niets aardsch, hoe aangenaam ook, hoe biddend en liefdevoel het zich voor ons plaatse, mag zich indringen tusschen Hem en hen tot wier heil Hij gekomen is. Geen aardische pligten mogen de gehoorzaamheid aan God belemmerend in den weg treden. MARIA dringt zich wel niet in, zij blijft buiten staan en laat haren zoon roepen. Maar daar moet de trouwe moeder blijven staan, als ten sprekende bewijze, hoe men alle ouders en betrekkingen ter wille van JEZUS moet verloochenen. En MARIA zal gewis de handelwijze van haren zoon hebben begrepen, even als te *Kana in Galilea*. Wat de Heer reeds lang door zijne daden had gezegd, dat spreekt Hij heden bij deze gelegenheid ook in woorden uit.

En ons ook geeft JEZUS hier een voorbeeld, en heldert als 't ware zijn woord op: "wie vader of moeder lief heeft boven mij, is mijns niet waar-

dig." (1) Als Hij werkt voor Gods rijk en Gods eer, dan laat Hij niet toe dat eenige aardse band of betrekking Hem belemmere en zijn doel Hem doe vergeten. Zoo wil Hij ook van de zijnen, dat zij, als Hij hen tot zijne navolging roept, zich niet terughouden of zelfs ophouden laten door vleesch en bloed, en niet omzien achterwaarts, als zij eenmaal de hand aan den ploeg hebben gelegd (2).

De banden des bloeds zijn van God, en worden ook in Gods woord voor heilig en onverbrekkelijk verklaard. En toch juist op die sterkste en heiligste banden wijst de Heer, als Hij den pligt der *zelfverloochening*, als den hoogsten en meest omvattenden ons oplegt. Neen, ook deze banden mogen ons niet binden, als zij ons terughouden van den weg tot CHRISTUS, en door Hem tot onze zaligheid. Daarom is Hij niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard, omdat het hier geldt, eene besliste keuze te doen. Een der grootste gevaren is 't op den weg des heils, als de stem des bloeds zich laat hooren en hare regten wil laten gelden. Die stem heeft zoo veel schijn van recht en zulke magtige bondgenooten binnen in ons, wanneer, op het punt waar men om Gods wil scheiden moet, de armen der liefde zich uitstrekken, en de bede zich laat hooren: "o, blijf bij ons!" Daar staat dan de Heer aan de andere zijde, met zijn ernstig: *of alles, of niets voor mij*, met de prediking zijns woords en

(1) Matth. X : 37.

(2) Lucas IX : 57—62.

met zijn eigen voorbeeld, dat wij bij den blik op Hem wel gedrongen worden om te spreken: "ja, Heer! gij gaat boven vader en moeder, boven vrouw en kind, boven alles wat wij hebben."

Maar wanneer nu de natuurlijke betrekking van familieleden eene geheiligde wordt, wanneer vader en moeder er op uit zijn in de harten der kinderen het leven uit God te planten, als van den huisvader kan gezegd worden als van ABRAHAM: "want ik heb hem gekend, opdat hij zijnen kinderen en zijn huis na hem zoude bevelen, en zij den weg des Heeren houden, om te doen gerechtigheid en gerigte;" (1) als man en vrouw waarlijk één zijn in het hoogste, en de liefde door de eenigheid des geestes broeders en zusters aan elkander verbindt, — waar 't alzo is, daar kan niets zulke banden verbreken. Op zulken rust Gods oog met welgevallen. Op zulken daalt zijn rijkste zegen neder. En toch, het blijft een goed voor het aardse leven, en wil de Heer het, dan moet het geloof ook dit alles willig overgeven, want het geloof moet alles liefhebben in God, maar God boven alles. Het geloof moet spreken: "De Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen: de naam des Heeren zij geloofd." (2)

Maar waar de Heer alzo met ontzaggelijken ernst spreekt van ons Christen zijn, verkondigt Hij ook de zaligheid daarvan. Hij noemt niet alleen op, wat men voor Hem verliezen en overgeven moet;

(1) Gen. XVIII: 19.

(2) Job I: 21.

neen ook, wat men daarvoor bij Hem terugvindt. Met goddelijke liefde ziet Hij op zijne jongeren en op het volk om Hem henen. Hij strekt zijne handen uit, als wilde Hij allen omvatten en aan zijn hart drukken; Hij ziet rond en roept: "ziet, mijne moeder en mijne broeders!"

De Heiland noemt hier de vergoeding, die Hij zelve gevonden heeft, nu Hij van zijne moeder en broeders naar het vleesch op zijne jongeren en volgers wijst. Wat men verlaat en overgeeft ter wille van het godsrijk, dat kan slechts aan het ongeloof en kleingeloof als offer en verlies toeschijnen. Is het geloof daar, dan acht men alles schade, wat, of geheel van CHRISTUS terughoudt, of ten minste het komen tot en het getrouwelijk blijven bij Hem bezwaarlijk maakt. En de Heer belooft honderdvoudige vergoeding en geeft die ook.

Ja de Heer zelf wil den zijnen alles wezen. En wie Gods wil doet die staat tot Hem in de naauwste betrekking, die is zijn broeder, en zuster en moeder. Maar zij heeft geen meerder regt op Hem, dan allen die door het geloof in die gemeenschap treden, waarvan Hij eeuwig het hoofd is, en te gelijk de eerstgeborene onder vele broederen. Allen die uit God geboren zijn, in wien CHRISTUS eene gestalte verkrijgt, zijn van CHRISTUS maagschap.

Zoo is dan bij dit zamentreffen van MARIA met JESUS de band der liefde tusschen beide niet verbroken, neen, veeleer vaster toegehaald. MARIA is

niet verloochend en afgewezen. Neen, JEZUS belijdt haar voor de zijne, maar alleen omdat zij Hem geloovig belijdt. De Heiland heeft 't hier duidelijk uitgesproken, dat Hij niet in het vleesch gekomen is, om eenige weinigen naar den vleesche toe te behooren; maar dat Hij *Heiland is der wereld*, Die allen wil terugleiden naar het Vaderhuis; Die allen, aan wien Hij gelijk werd, naar zijn beeld wil veranderen: Die allen kinderen Gods wil maken, en als zoodanig erfgenamen des eeuwigen levens.

HOOFDSTUK XI.

MARIA OP GOLGOTHA.

Joh. XIX: 25—27.

“Een zwaard zal door uwe ziele gaan.” Hoe menigmalen wel zal MARIA aan dat woord van SIMEON gedacht hebben, sedert de vlugt naar *Egypte*. Hoe zwaar zal 't haar geweest zijn, toen haar lieveling hare woning verliet, om naar zijne roeping te handelen. Wat harde beproeving voor haar geloof en hare liefde was het, toen zij drie jaren lang mede moest aanzien, dat Hij, gekomen tot het zijne, door de zijne niet werd aangenomen, maar hier met onverschilligheid, daar met haat en spot ontvangen. Maar wat beteekent dit alles bij hetgeen haar te wachten stond. Wat was JEZUS armoede en knechtsgestalte, waarin MARIA Hem zag, bij den smaad van *Golgotha*!

“Als de dagen zijner opneming vervuld werden, zoo rigtte Hij zijn aangezicht om naar *Jeruzalem* te reizen.” (1) Drie malen heeft Hij zijn lijden vooruit aangekondigd, nu gaat Hij 't tegen, en behalve zijne jongeren, verzellen Hem zijne vriendinnen.

Gewis heeft MARIA eenigzins voorgevoeld wat gebeuren zou. Maar hoe had zij zich ooit die angsten en smarten kunnen voorstellen, waaraan zij in *Jeruzalem* drie dagen lang ten prooi werd. Niet de moederliefde alleen doet haar lijden, neen ook de vuurproef waaraan haar geloof wordt onderworpen. Wie beschrijft wat in hare ziele omging, van dat zij JEZUS gevangenneming in *Gethsemane* vernam, tot dat zij stond bij zijn kruis!

Waar zij zich heeft opgehouden bij zijne teregtstelling voor den Joodschen raad, en den Romeinschen landvoogd, wij weten het niet. Eensklaps treedt zij als voor onze oogen in die ontzettende ure der kruisiging. En nu, welke moeder heeft ooit meer geleden, dan zij toen leed? Ja, nu ging een zwaard haar door de ziele. Daar hangt Israëls *Troost*, die hare *Hope* is, aan het vloekhout, bespot en gelasterd door dat volk, waarover Hij, naar de belofte des engels, tot in eeuwigheid koning zou wezen. 't Is als of in het donker van *Golgotha* al de starren van hare vreugde en hope ondergaan. En in 't midden van den strijd des geloofs, hoe pijnlijk moest 't zijn voor haar moederhart, haren

(1) Lucas IX: 51.

zoon te zien lijden, zonder Hem hulp en lansen te kunnen brengen!

En toch, was zij eene *geloofsheldin* van den beginne, ook nu blijft zij 't. De Heer betoont zich sterk in de zwakke. Daarom kan zij bij het kruis staan en met eene andere MARIA, en met MAGDALENA en JOHANNES van lieverlede nader treden, (1) om dicht bij den stervende te zijn. Op deze plaats van hartverscheurende smart zal zij nieuwe kracht en nieuwen troost ontvangen. Het eerste woord, dat over des Heilands lippen komt, is eene getuigenis dat Hij de Zoon is van Hem, dien Hij als Vader aanroept (2). Is niet dat eerste woord een steun voor MARIA's geloof, daar zij 't hooren mag, dat haar zoon, ook in deze ure des doods, zichzelf gelijk blijft in zijne betrekking tot den Vader daarboven, en in zijne barmhartigheid jegens de wereld, ook waar zij in onzalige verblinding den Heer der heerlijkheid kruisigt? Zij hoort het Hoogepriesterlijk woord, dat voor moordenaars en niet voor deze alleen, maar voor alle zondaren bidt, en dus ook voor haar. Zal 't geen troost hebben uitgestort in haar verslagen hart? Zij verneemt de bede van den medekruiseling en het antwoord daarop, de koninklijke genadetoezegging des Heilands. Zoo aanschouwt zij in haren Zoon den Heer, die aan het kruis over de kroon des levens beschikt. En nu, nadat Hij als Hoogepriester en Koning heeft

(1) Joh. XIX: 25.

(2) Lucas XXIII: 34.

gesproken, spreekt Hij ook tot haar. "Nog eenmaal spreekt Hij als zoon des menschen, die eene moeder heeft en persoonlijke pligten." Ziende zijne moeder en den discipel dien Hij liefhad, daarbij staande, zeide Hij tot zijne moeder: Vrouw! zie uw zoon. Daarna zeide Hij tot den discipel: zie uwe moeder (1).

Gelijk Hij de zijnen die in de wereld waren, heeft liefgehad, zoo heeft hij ze lief gehad tot den einde toe (2). De gansche wereld draagt Hij op zijn Hoogepriesterlijk hart. En Hij heeft te gelijk een open liefdeoog voor zijne moeder, want Hij schouwt tot in het diepst harer ziel, Hij peilt hare lijdenssmart. Hoort toe. Dezelfde spreekt, die eenmaal sprak: "Wie is mijne moeder?" Is 't mogelijk, dat Hij toen hare liefde heeft willen verloochenen, aan wie Hij nu met zoo teedere liefde gedenkt? Toen heeft Hij zijne handen uitgestrekt over zijne jongeren en gesproken: "Ziet, mijne moeder en mijne broeders;" nu staat zijne moeder naast een der jongeren, den discipel dien Hij lief heeft, en terwijl Hij zijn testament maakt aan het kruis, legt Hij beider handen in één, opdat zij voortaan als moeder en zoon te zamen hunnen weg bewandelen. "Vrouw! zie uw zoon." 't Is geen gebrek aan liefde, dat Hij niet *moeder* zegt. Neen, 't is juist teedere, sparende liefde die Hem den naam *moeder* doet verzwijgen. Door het noemen van dien naam,

(1) Joh. XIX: 26, 27.

(2) Joh. XIII: 1.

hoe zou Hij de wonden van haar hart nog dieper hebben opgereten; hoe haar welligt hebben blootgesteld aan den spot en de verguizing der ruwe krijgsknechten!

En dat JEZUS juist nu zijn woord van afscheid tot MARIA spreekt, dat is het meest sprekend bewijs zijner onveranderde en teedere liefde. JOHANNES heeft den meester en vriend ook goed begrepen. Immers zelve schreef hij: "van die ure aan nam haar de discipel in zijn luis." Aanstonds voerde hij MARIA van *Golgotha* weg, om daarna, zonder haar, getuige van JEZUS sterven te zijn. Aan de moeder moest de laatste, allersmartelijkste aanblik bespaard worden. En zij laat zich, als gehoorzaam aan des zoons woord, gewillig wegleiden, eer dat de drie-urige duisternis aanbreekt, eer dat de doodsbe-naauwdheden den zoon des menschen overvallen, en Hij met luide stem, het hoofd buigende, den geest geeft. Voor dit aardsche leven is haar voortaan een andere zoon gegeven, want Hij kan 't niet meer zijn, die 't dusver is geweest.

En wat zal JOHANNES gevoeld hebben toen de Heer hem zulk eene eervolle taak opdroeg met dat woord: "zie uwe moeder." O, al mogt hij diep verslagen zijn, daar hij zijnen zielevriend aan het kruis zag hangen, dat woord wekte hem weder op; het verhechte hem met nieuwe banden aan het leven, door het besef van eenen nieuwen grooten pligt, tot welks vervulling hij geroepen werd. Ja, eene

kostbare nalatenschap was zij voor hem, die moeder van JEZUS, want hij mag daarin een waarborg vinden, dat hem in de toekomst niets zal ontbreken.

HOOFDSTUK XII.

MARIA IN DEN KRING DER JONGEREN.

Hand. I: 14.

Nog eenmaal noemt de Schrift MARIA'S naam. Wij lezen: "deze allen (de apostelen) waren eendragtelijk volhardende in het bidden en smeeken, met de vrouwen en MARIA, de moeder van JEZUS, en met zijne broederen." Zij is nu te *Jeruzalem* in den engeren kring der geloovigen, en ook de *broeders*, die vroeger niet geloofden, hebben zich aan dien kring aangesloten. Na het afscheid op Golgotha, waar JEZUS met zachte hand de banden des vleesches had losgemaakt, vinden wij nu MARIA in een gezelschap, waar de liefde, de band der volkomenheid, allen aan elkander verhecht, en het geloof allen verbindt aan hun eenwig en eenig Hoofd. Zij is nu *discipelin* des Heeren. Zij wordt genoemd niet vóór, maar achter de uitverkoren apostelen, die eens zitten zullen op twaalf troonen. Daar wordt zij genoemd als een levende steen, mede behoorende tot den tempel Gods, niet als grond en hoeksteen, want dat is en blijft alleen JEZUS CHRISTUS, die ook haar Meester en Heer is, tot wien ook zij als

een zondig, maar uit zijne volheid begenadigd menschenkind *bidt* en *smeekt*. Ook zij heeft den goeden strijd des ootmoedigen geloofs moeten strijden, en is zij nu zalig, waaraan wij niet twijfelen, zij is 't uit genade geworden. Toen zij dit leven verliet, dat zij, als ieder ander, aangevangen had als een natuurlijk mensch, die uit God wedergeboren moest worden, toen is haar heengaan, evenmin als haar geboren worden, gekenmerkt geweest door teekenen en wonderen. Neen, zij is niet, zoo als eene onzinnige schepselvergoding fabelt, als *hemelskoningin* ten hemel gevaren. De Heer heeft zijne "dienstmaagd" — schooner eernaam heeft zij niet — in vrede laten heengaan. Neen, wij zullen haar niet eenmaal zien, in hemelschen tooi, aan de zijde van den verheerlijkten Godmensch, als de geestelijke moeder van alle kinderen Gods op aarde. Indien MARIA behoort tot de gemeente der eerstgeborenen, en wie gelooft dit niet? 't is alleen omdat haar naam geschreven staat in het boek des levens, omdat zij Gods genade in CHRISTUS ootmoedig en geloovig heeft aangenomen, omdat zij volhard heeft in het geloof tot den einde toe.

Wat dunkt u van MARIA, mijne lezers! nadat de verschillende bijzonderheden uit haar leven u hier voor den geest zijn geroepen? Heeft de Heer niet groote dingen aan haar gedaan? is zij niet eene

liefelijke gestalte, waardig om aan te zien, en ons ten voorbeelde te stellen, niet van wege eene, haar van nature eigene of door haar zelve verkregene heiligheid. Neen, maar omdat in haar gezien wordt wat Gods genade vermag; hoe zij menschen scheidt, in wie CHRISTUS bij toeneming eene gestalte verkrijgt. Geen leven als dat van MARIA, zoo vol vreugde, maar ook zoo vol smart. En toch ten allen dage, en bij vreugde, en als haar het zwaard door de ziele gaat, ziet zij in eenvoud op den Heer. Zij is kalm door het geloof. Hare ziel is immer stil tot God.

O wel terecht heeft zij in haar loflied gesproken: "zie van nu aan zullen mij zalig spreken alle de geslachten!" (1) Zalig zijt gij die geloofd hebt; de dingen, die u van den Heer zijn gezegd, zijn allen volbragt!

(1) Lucas I: 48.

Bij M. WITT & ZONNEN, Drukkers van het Ned. Zendinggenootsch.
worden ook uitgegeven de volgende Kleine Stukjes:

Cents	Cents.
1. Evangelische herinneringen aan Krancken	10
2. Over het nuttig Kerkgaan	7½
5. Over het doen v. Belijdenis	7½
4. Een woord voor menschen, die niet ter kerk kunn. gaan	7½
5. Het Christend. beschaamd door Heidenen	10
6. Evangelische herinneringen aan Bedroelden	15
7. Evangelis. herinneringen aan Vaders en Moeders	15
8. Een woord aan Vaders en Moeders over den Doop	03
9. Over het allerbeste Boek	7½
10. Onderw. over het Bijbellez.	20
11. Het leven van den Heer Jezus	7
12. Iets over het Avondmaal	12½
15. Opwekking tot de huiselijke Godsdiens.	12½
16. Zamenspraak tusschen drie vriend. over de Wedergeb.	07½
15. Het lev. van William Kelly	10
16. Drie zamenspr. tusschen een' Leeraar en een Huism.	10
17. Het dorp Eerenhoel, tot vorigen welvaart hersteld.	20
18. Het nadeel van het bij de straat loup. der kinderen	12½
19. Waarsch. tegen de Ontucht	30
20. Iets voor herstelden uit krankheid	12½
21. Iets voor Gevangenen	25
22. Geschenck der Christelijke liefde voor kinderen	20
23. Geschenck voor Lidmaten	15
24. Heb ik wel genoeg voor de eeuwigheid?	12½
25. Tweede Gesch. der Christelijke liefde voor kinderen	15
26. Voor Dienstheden	17½
27. Over de Feesten	12½
28. Iets voor Armen	7½
29. Jezus, de Geneesmeester	10
30. Evang. herinneringen aan oude Lieden	15
31. Verzamel. van leez. brieven en opwekk. verhalen	12½
33. Opwekk. tot weltevredenh.	12½
35. Een goed woord aan Christen-ouders over de opvoed.	15
34. Franke, de kracht des Gel.	12½
35. Schets van het leven van Afrikaner	7½
36. Waarschuwing tegen het kwaadspreken	7½
37. Iets over de Zelfkennis.	15
38. Een woord van onderrigt en troost in Sterfhuizen.	20
39. Men doet niet wat men kan	12½
40. Vriendel. raad aan zwaar-muedigen	16
41. Waarom word ik niet beter	17½
42. Wie zijn, hier op aarde, de gelukkigste menschen	15
43. Gedenk te sterven	15
44. Het Voorbidden, een pligt der Christelijke liefde.	12½
45. Opw. tot getrouwe deelneming in het Maand. Gebed.	17½
46. Troostw. voor Christenen	15
47. Bijbels Leesh. voor Krank.	15
48. Iets uit het leven van Felix Neff, Pred. der Waldenzen	20
49. Het Gelooft in Jezus Christus, naar Joh. VI	20
50. De Christel. Oefenschool	20
51. De Goede Herder	17½
52. Bijbelsch Onderwijs over 's Menschen bekeering	17½
53. Genade en Pligt	17½
54. Geschenck aan allende Gods woord mogen hooren	17½
55. De Zelfbeproeving	17½
56. Het wandelen als kinderen des Lichts	17½
57. Een woord aan allen die gaarne het beste voorbeeld wenschen na te volgen	17½
58. Iets over het Geweten	17½
59. Christel. Godsvrucht, geen Dweeperij	17½
60. Geschied. v. Johannes Eliot	12½
61. Een woord over onze Geestelijken wasdom	12½
62. De Christen	15
63. Aanprijzing van een godvruchtig huiselijk leven	15
64. Herinn. van een' Dorpsl.	12½
65. Wenken omtrent het gebrek aan schuldervoel.	15
66. Handl. tot de Algem. Kaart der Christel. Zendingsp.	50
67. De wederzijdsche pligt in het Christel. leven	17½
68. De ware vooruitgang	10
69. Gods hoogheid en der Menschen geringheid, naar Jez. XL: 12-18	10
70. Hoe wil de Heer dat zijne Discipelen omtrent Hem zullen gezind zijn	10
71. Godsdiens. uit nood.	12½
72. Bidt zonder ophouden	12½
73. Het beste Avondmaalskleed	12½
74. Daniël	20
75. De beste Fakkel	10
76. De vriendschap der wereld	8
77. Wat doet men voor Israël?	12½
78. Maria, de Moeder des Heeren	17½